

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTETTE 1886—1915

SZABOLCSI MIKSA

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VI, ARADI-UTCA 14. SZÁM
TELEFONSZÁMOK: Aut. 144-30, NYOMDA Aut. 245-84
FÉLÉVRE 12 PENGŐ

SZERKESZTI

DR SZABOLCSI LAJOS

KOLOZSVÁR

A kolozsvári fájdalmas magyarellenes tüntetéseket mélységes megrendüléssel és felháborodással kíséri a magyar zsidóság is. Ugyanazok a bűnös szervezetek, melyek alig egy évvel ezelőtt zsidó templomokat gyaláztak meg, tórákat égették meg: most a magyarság legszentebb gon-

dolata ellen intéznek durva merényletet, felgyújtott házakkal, összetört butorokkal.

A zsidóság szent Tórája és a magyar-ság szent lobogója így kerülnek egymás mellé, éretlen, durvalelkű és megszáditott tömegek, titkos hatalmak által meg-

szervezett és mozgatott tüntető különítmények vandál támadásában.

A magyar zsidóság testvéri szeretettel vesz részt az erdélyi magyar szenvedésben és várja az igazság győzelmét és eljöveteleit!

Ballagi Ernő:

Értsenek meg minket is!

A debreceni egyetem verekedéseihez és Hóman Bálint válaszához

Hóman Bálint kultuszminiszter ur választott arra a meleg szívből, igaz kultur-érzékből és őszinte hazafiságból fakadó interpellációra, melyet Pakots József az elszomorító debreceni események alkalmából intézett hozzá. A miniszteri válasz nemcsak az interpelláló képviselőnek, hanem az érdekelt feleknek is szól és mi, mint a magyar zsidóság egyik szerény szócsöve, néhány megjegyzést óhajtunk hozzáfűzni. Már a régi római közmondás is azt tartotta, hogy az egyes szenátorok egyénenként lehelnek igen derék, jóérzésű emberek, maga a szenátus azonban hideg és érzéstelen. Ez a mondás annyit jelent, hogy a magánembernek lehetnek érzelmei, rokonszenve és ellágyulása, a hatóságot azonban az igazságosság rideg szempontjai vezetik. A debreceni események ügyében is igen jó hatást tett a magyar zsidóságra, de bizonyára a székesfehérvári zsidó választókra is, mikor az események kirobbanása alkalmával olyan temperamentumosan megszólalt Hóman Bálint, a kulturember, a tanulás szabadságát és a tudományos utánpótlást féltő európai hírű tudós. Most azonban Hóman Bálint nem mint magánember, hanem mint hatóság nyilvánkozott meg és a római mondás szerint ezúttal szigorúan objektív szempontokat kellett volna tekintetbe vennie. Őszintén megmondjuk, hogy nem vesszük rossznéven a miniszter urtól, hogy a hatóság rideg szempontjai mellett helyet adott az érzelmeinek is és sok megértést tanusított a magyar ifjúság iránt. Mi csak azt kifogásoljuk, hogy ebből a megértésből kifelejtett bennünket

és mikor az igazságot diplomatikus módon jobbra és balra egyformán osztogatta, a megértésével kissé túlzottan az egyik oldal felé billent.

Hóman Bálint a tudós és magánember még Székesfehérvárott annyit látott, hogy az egyetemen rendbontások történtek, az egyetem pedig nem arra való, hogy ott a tanuláson kívül tüntetések is folyjanak és még kevésbé engedhető meg, hogy a diákok bizonyos rétegét, testi épségében, biztonságában, tanulási szabadságában és önérzetében, vallása miatt, állandóan meglámadják. A miniszter már bizonyos megértést tanusított a tüntetőkkel szemben, akiknek fájdalmas és szomorú helyzetét megkapóan tárta a közvélemény elé. Az egyenlő elbánás elvénél fogva mi csak annyit kérünk a miniszter urtól, hogy ezt a megértést terjessze ki a zsidó diákokra is. Értsen meg azt a zsidó diákságot, amelynek vesszőfutása már az érettségi után elkezdődik, amelynek túlnyomó többségét emigrációba és nélkülözésekbe kényszerítik, amelynek külföldön tanuló fiaitól még a valutát is megtagadják és amelynek itthonmaradó csekély töredéke a legválagatosabb kín szenvedések lelki martíriumát kénytelen végigszenvedni. Azt kérjük a miniszter urtól: értse meg az utolsó padok szerencsétlen elnyomott zsidó diákeit, akik ellen a legkülönbözőbb és legfrivolabb ürügyek alatt a legcinikusabb jelszavak hangoztatásával állandó támadásokat intéznek. Értsen meg azokat is, akikről az avatások alkalmával leparancsolják a diáktógát, akiket felállítanak,

ha más diáktársaiknak nem jut ülőhely. Értsen meg azokat, akiket a „katakombákba akarnak lehurcolni”, akiken — amint a biogenetikai törvény szerint születése előtt az ember végigmegy az emberi nem egész fejlődésén — végigviharzik és megismétlődik a sokat szenvedő martir zsidóság üldöztetésekkel telített egész középkori történelme.

A miniszter ur megérti a tüntető diákok szociális helyzetének kétségbeesett voltát és ezzel szemben — bizonyára téves információk alapján — azt állítja, hogy a zsidó diákok az előkelő és vagyonos elemet képviselik. A miniszter ur éppen ennek a szembeállításnak az alapján tanúsít megértést azzal az izgalommal szemben is, amely a tüntetők részén megnyilatkozott és kirobbanásra vezetett. Sajnos, mi úgy érezzük, hogy már a miniszter ur elődeinek ez a megértése sem arra volt alkalmas, hogy ezt az izgalmat lecsendesítse és a diákság különböző tagjai között a kíváncsot és kellő megértést elősegítse. És ezen a szemponton kívül is bátrak vagyunk felhívni a miniszter ur figyelmét, hogy ez a megállapítás tévedésen alapszik. Mi határozottan tudjuk és bátran merjük állítani, hogy nemcsak Debrecenben, de máshol is megszűntek a gazdag zsidók és a zsidó diákságnak a hazai egyetemekre bocsájtott elite-rétege éppen úgy megérzi a magyar zsidóság általános katasztrófáját, mint a társadalom egyéb rétegei. Ha nincsen ma már gazdag zsidó, akkor az általános viszonyokon kívül ehhez talán éppen ez a téves szembe-

állítás is hozzájárul, amely a zsidóságot minden vonatkozásban úgy szereti feltüntetni, mint a gazdaságilag erősebb és védelemre nem szoruló réteget, sőt olyan réteget a társadalomnak, amellyel szemben a többi társadalmi rétegek szorulnak védelemre. Éppen ebből a helytelen felfogásból kifolyóan látjuk, hogy a zsidóságot a gazdasági támogatás minden vonatkozásában kifejezik. Viszont a terhek tulnyomó részét éppen a zsidóság viseli. Mi igen hálásak volnánk a miniszter urnak, ha nekünk gazdag zsidókat mutatna, akár Debrecenben, akár másutt, mi azonban előre biztosítjuk a miniszter urat, hogy ez a kísérlete teljesen kudarccal maradna.

★

A zsidósággal szemben való megértés hiányát látjuk abban is, ha a numerus clausus törvényét, mely a magyar alkotmány alapelveit áttörte, most ismét glóriával veszik körül, mintha az az alkotmány lengelye, alappillére, magnachartája volna. Mintha a nemzet feléledését, felvirulását ettől a törvénytől, a zsidóság visszaszorításától lehetne várni. A numerus clausus „ösi tisztaságáról” hallunk ékes szavakat, holott nem kisebb férfiak

mint Beöthy Zsolt, Berzeviczy Albert, Apponyi Albert gróf, Lukács György és mások mutattak azokra a mérhetetlen károkokra, amelyeket már ez a törvény okozott. Mikor mi a numerus clausus ellen harcolunk, nemcsak magunkért küzdünk, hanem az ország presztíziséért is. Az elhunyt gróf Klebelsberg Kuno közoktatásiügyi miniszter feljegyzéseiben is igen fájdalmas vallomásokot olvasunk arról, hogy milyen gondot okoz egy miniszternek, ha valamelyik tanügyi állást be akarja tölteni...

Magasztalják és dicsérik azt a törvényt, amely már egyszer évekig érvényben volt a maga „ösi tisztaságában” és feltesszük a kérdést, vajjon áldás és jólét, felvirágzás és újjáéledés fakadt-e ebből a szerencsétlen törvényből? Mi azt látjuk, hogy nyomorúság, szenvedés és szerencsétlenség járt a nyomában, és ezek a mostan észlelhető megmozdulások, újra elhangzó jelszavak voltaképpen nem egyebek, mint a szegénységnek, és nyomorúságnak a megnyilatkozásai, amint a súlyos beteg is elveszti a bizalmát a valódi orvosok között és nosztalgiát érez a kuruzsló-szerek után.

★

Bátran és emelt fővel állítjuk, hogy a zsidóság a magyar kultúra terén nem az utolsó padban helyezkedett el, bátran és emelt fővel mutatunk rá, hogy a magyar zsidóság szellemi előkelősége a magyar kultúra uttörő soraiban és élcsapatában küzdött a nemzeti kulturfőlény kivívásáért és amint Goldziher, Alexandert, Bánóczyt, Kármánt, Fejér Lipótot, Vészt, Marczalit, Fayert, Vázsonyit, Herzl Manó, Stiller és Kiss Józsefet csak a politikai elfogultság próbálta az utolsó sorba száműzni, úgy ezeknek utódai, a mai magyar zsidó egyetemi hallgatóság is ki fogja vinni magának azt a helyet, hogy jobb időkben méltán elfoglalhatja majd a magyar közélet és a nemzeti kultúra első padosoraiban az őt megillető helyet.

★

És ne vegye rossznéven a kultuszminiszter ur: amint ő erős kézzel helyreállította a rendet a debreceni egyetemen, úgy kérjük, állítsa helyre a magyar zsidóság lelki békéjét is, adja vissza a zsidó szülők elvesztett nyugalmát, a zsidó diákok emberi önérzetét, hogy a mai időkben egyenes és erős legyen az egész nemzeti társadalom.

G. P. U.

Ez a három betű a rémületet, az irtózatot jelent. Szovjetország zsidóságának szemében. Még a nevét sem ejtik ki, hanem úgy hívják: a három betű. A cári ochranának, a hírhedt csekának az utóda ez, a neve szerint „legfelsőbb politikai hatóság”. Ez az az általános szerv, amelyet a szovjetkormányzat bármikor és bárki ellen, bármilyen cél elérésére felhasznál. Még pénzt is lehet vele szerezni. De lássuk a tényeket.

Ezriel Carlebach, aki Szovjetországot is bejárta, megrázó képet rajzol az ottani zsidók szenvedéséről, mely mind a GPU börtönein és celláin keresztül nyilatkozik meg. Nem a politikai és nem is a vallási üldözés célját szolgálják az író által leírt, megrázó esetek, egyszerű zsarolásról van szó. A szovjetnek pénzre van szüksége, ezt a GPU éppen úgy megszerzi, mint ahogy alvó utasokat kizárak a vasúti kocsiból, nézőket felállít a megtelt színházból, ha valakinek helyet akar szerezni. Csak a telefonkészülékkel kell helyezni, a GPU sok mindent elintéz. Ha pénz kell, egész egyszerűen letartóztatnak néhány zsidó polgárt, akik mindaddig benn ülnek a kínzókamrában, amíg egy iven aláírásukkal nem tanúsítják, hogy a szovjet céljaira megfelelő összeget önként felajánlottak. Mindenkiről mindent tud ez a hatóság, a híreket a kémek százai szolgálatják. A templomokba, chaszi-deus összejövetelekbe, családi körökbe becsempészik magukat. Így azt is tudja a szovjetrendőrség, hogy kinek van külföldön élő hozzátartozója, ki az, akinek a rokonságát néhány dollár erejéig meg lehet sarcolni a hozzátartozója letartóztatásával, vagy megkínzásával.

Egy zsidóasszonyt becitálnak. Felszólítják, hogy adja át az ékszereit. Az asszony először

tagadja, hogy volnának. Erre bezárják a 40 fokos „forró kamrába”. Négy napig éhezlelik. Végre az asszony megígéri, hogy mindent elhoz. Visszatér a csomaggal, a komisszárius mindent kiszed és rendberak. „Hát a sálját hol hagyta?” — mondja a hivatalnok. „Micsoda sál?” Az asszony valóban nem emlékezett rá. „Azt a sál, amelyben négy év előtt októberben a pályaudvaron megjelent, mikor valakitől elbucszott.”

Egy zsidó férfi elmondja, hogy idézést kapott délelőtt tizenegy órára. Egész testében gyötrő reszketés fogta el. Eddig mindig kilenc órára idézték, vajjon mi lehet az oka, hogy most tizenegy órára? Talán ki akarják végezni. Oda megy, órákhozát váratták, végre beengedik és a hivatalnok csak annyit mond: „Hozzál holnap 60 rubelt.” Az ember hazamegy, táncol, tapsol boldogságában. Igaz, hogy nincs meg a 60 rubelje, de majd összekoldulja. A fő, hogy más baj nincsen. Másnap alá kell írnia, hogy a légiflotta javára 60 rubelt ajándékozott. „Mondja, elvtárs, hogy jutott eszébe éppen 60 rubelt?” — kérdezi az elintézés végén. „Ugyan, ne mókázz, mintha nem tudnád, hát mennyit hozott a nagybácsid két évvel ezelőtt Charbinból? Ugy-e, 60 rubelt? Hát ez az.”

Az elmúlt nyáron egy „pénzszerzési akció” folyt le a GPU által és ezt a rettenetes nyarat az orosz zsidók sokáig emlegetni fogják. Az inkvizíció gyerekjáték ahhoz képest, amit hónapokon keresztül el kellett szenvedniük mindazoknak a zsidóknak, akiknek külföldön rokonaik vannak. Alig volt zsidó család, amellyel nem történt volna meg, hogy a GPU emberei éjszaka az ágyból kirángatták őket, bevitték a tömlőcökbe és... pénzt kértek tőlük. Kezdetben csak dollárokat kértek. De ősz felé megelégedtek rubelkkel is, egyszerű papírrubellekkel.

A GPU közben kisujjal sem érinti a letartóztatottakat. Csak annyit tesz, hogy egyeseket összecsapnak a cellába falusi parasztokkal, akiknek megmagyarázzák, hogy addig kell itt maradniuk, amíg a zsidó nem ad pénzt. A hatóság azután igazán nem tehet róla, ha a parasztok a zsidókat végre kinezik. Egy másik szűk cellába negyven lefoglott zsidót gyűmöszölnek be, akik olyan szűken vannak,

hogy csak álló helyzetben tudnak megmarnadni. Négy napig kell nekik állniuk. A GPU azt hirdeti, hogy csak „bűnösöket” tartóztat le, azonban vannak egész utcák, ahol minden zsidó férflakost kivétel nélkül becipelnek a tömlőcbe, hogy pénzt zsaroljanak ki tőlük.

Carlebach elmondja, hogy Berdicsevből egy hétfői napon egy állami szabóműhelybe adta kijavítás végett egyik ruhadarabját. Kedden, amikor érte ment, az ott dolgozó három szabó közül már egy sem volt jelen. Mindnyájan börtönben ültek. Mind a háromnak az volt a bűne, hogy rokonaik voltak Amerikában. Az ilyeneknek időt adnak arra, hogy táviratilag, vagy levélileg pénzt kérjenek amerikai rokonaiktól. Amíg a pénz meg nem érkezik, nem engedik őket szabadon. Charkovban szintén lefoglak egy csomó zsidót. Már megelégedtek volna fejenként öt dollárral. A pénz utóbb meg is érkezett, de a szerencsétlenek már nem éltek meg, mert közben a kínzások és ijedség következtében meghaltak. Évenként tízezerre növekszik azoknak az éhez, szenvedő zsidóknak a száma, akiket néhány dollárért nyomorékká tesznek, megörlögetnek, vagy halálba kergetnek. Csakis azért, mert Amerikában rokonaik élnek.

Carlebach megrendítő írása végén felhívást intéz az új Oroszországgal rokonszenvező írókhoz és intellektuellekhez, hogy emeljék fel a szavukat ez ellen az égbekiáltó és hallatlan eljárás ellen, melyre még a forradalmak üldözéseinek történelmében sem akadt példa. A kiváló zsidó író megrendítő dokumentumai azonban arra is alkalmasak, hogy az antiszemitaoknak helyes képet adjanak az általuk sokat hangoztatott „szimpátiáról”, mellyel Szovjetországban a zsidóságot körülveszik.

FUCHS-TOKAJI

1 lit. pocsenyebor 96 fill. Telefon
07 édeskés 90 rendelésre
07 édes furmint 180 házhoz
05 Tokaji aszu 180 szállítjuk
Lecak: V., Négy-utca 26. Telefon: 18-0-25

A püspökladányi
ant. orth. izr. hit-
község

ELADJA

használt kézi- és gépi-
gyűró, nyújtó és rendező gépeit.

Retekfalók 1. év december 10-ig küldjék be ajánlatukat a htk. elnökéhez, Herskovits Samu htk. elnök.

Régi nagy magyarok a zsidóság jogaiért

Bródy Ernő előadása Gyöngyösön

Dr. Bródy Ernő országgyűlési képviselő folyó hó 27-én, vasárnap a gyöngyösi status quo izr. hitközség kulturtermében „A magyar szabadelvűség fénykora” címmel előadást tartott. A zsufolásig megtelt terem hallgatósága lelkes ovációval fogadta Bródyt, a magyar zsidóságnak ezt a kiváló harcosát, kit dr. Kurcz Jakab ügyvéd, a status quo izr. hitközség alelnöke üdvözölt.

Dr. Bródy Ernő előadását „A magyar szabadelvűség fénykora”-ról tartotta. Arról a fénykorról, mely „a szabad királyi városok belszerveződésének és országgyűlési aránylagos szavazati jogának tárgyában” 1844-ben törvényjavaslatot terjesztett a karok és rendek elé és amely törvényjavaslatnak 68. §-a akként rendelkezik, hogy: „A városi községek mindazon tagjai, kik sem atyai, sem gyámi hatalom alatt nincsenek, születés- és valláskülönbség nélkül, a zsidókat is ideértve, polgárok.”

Az a zsidóság, mely sem telepedési joggal nem bírt, sem büntető tekintetben, épügy, mint a jobbágy, a törvény védelme alatt nem állott. A jobbágy, akit földesura deresre huzhatott, a zsidóval egy kategóriába volt sorozva. Ennek a jobbágyoknak és ennek a zsidóságnak adott jogot a 44-iki országgyűlés.

Szokatlan dolog, hogy az előjogokkal bíró, feudális főurak önként mondjanak le arról, amit birtokolnak. Az ilyen jogokat forradalmi uton szokták kiereszkölni, de a magyar közélet nemesen gondolkodó nagyjai az emberi jogokat mindenkire kiterjesztették. Önként adtak jogokat, szabadságot és egyenlőséget embertársaiknak, nem kérdezve, milyen nyelven és melyik templomban imádják az Istent.

Dr. Bródy Ernő előadásában, mely a napi politikától mentes volt, nem a 48-iki és azt követő liberalizmusról beszélt, nem Kossuth, Deák, sem báró Eötvös Józsefről, hanem az 1844-iki országgyűlés liberalizmusáról, amikor a Karok és Rendek a zsidók polgárosítására vonatkozó javaslatot tárgyalta.

A javaslat ellenzői közül:

Komlóssy László, Debrecen követe így érvelt: Zsidó polgárosításra sem a városok polgárai még kellőleg előkészítve, sem maguk a zsidók arra megérve nincsenek. A zsidóknak a Talmud értelmében nincs hazájuk és nem is lehet, mert a rabbik már gyermekkorukban beléjük csepegtetik, hogy ők csak vándornép a keresztények között, hogy jönni fog s jönni kell egy boldogabb időnek, midőn az ő megígért Messiásuk eljövén, összeszedi az évezredek hosszú során minden népek között széjjelszórta zsidó nemzetet, ekkor az Isten választott népe új és dicső országot alakítand, hol felemelkedve minden eddigi nemzetek felett, dicsőségben fognak uralkodni s leendének a többi népek az ő lábaiknak számolyai. Ezt hiszi a zsidó s ezt kell neki hinni, mert vallása ezt parancsolja s a rabbik szorgalmasan ezt tanítják.

Erre a felszólalásra a következő pártoló felszólalások hangzottak el:

Zala megye. Kerkápolyl István: Érezniünk kell a zsidók nyomasztó sorsát, azért, hogy ők nemzetiségüket elvesztették s azért, hogy nem pogányok s nem keresztények, pénzen kell nekik megvenni azt a levegőt, melyet az Isten egyformán adott mindennek használatára. Debrecen követe oda utasította a

zsidókat a Messiáshoz, mire nézve azt mondom neki, hogy szorítsa inkább kebeléhez a zsidót, nyujtsa kezét neki és méltányolja az emberi jussokat, vezesse be őt a városokba és alkotmányunk falai közé és midőn látni fogja a zsidót, hogy csakugyan ember és polgár, akkor méltán mondja el: „ez az én Messiásom”.

Szeged város. Szilber Antal: Nem féltem a zsidókat, hogy ők a polgári jogokkal élni ne tudnának. Veszprém követe azt is felhozta, hogy azért sem kell őket polgárosítani, mert 160 ezer pengő forint toleranciális taksát fizetnek. Hát vajjon igazság ez? Vajjon nem emelkedett szó e teremben azon fizetés ellen, hogy azon levegőnek szivásáért, melyet a természet nagy mestere mindenkire egyaránt kiárasztott, hogy azért taksát fizessenek?

Temes megye. Vukovics Szabados: Nem lehet egy néptöredéket azért kihagyni gondoskodásunkból, mert nem keresztény vallást követ. Engem is fájdalmas keserűséggel töltöttek el azon okoskodások, melyeket városi követektől hallottam zsidók polgárosítása ellen. Azt mondá Debrecen követe, hogy a zsidó nép nincs megérve a polgárosításra. Nem csodálkoznám rajta, ha ezt a legmegedzettebb arisztokratikus érdekek tolmácsától hallanám, de hogy egy város képviselőjétől halljam, nem hittem volna s azt fonák nézetnek tartom, mert azt hiszem, a természettől nyert elegendő képességet mindenki, hogy szabad legyen s jogokká' felruházassék. Fordítva áll: azon néposztály, mely másik néposztályt valláskülönbség miatt a jogokból kivetkőztetni kész, maga nem ért meg a szabadságra. Mi a dogmából felhozott azon állítását a követ urnak, hogy a Talmudban oly civek vannak, melyeket arra használnak, hogy más népeket elnyomjanak, ez olyan vád, mellyel időnként a valóság egymást kölcsönösen illették.

Somssich Pál: Több százezer emberből álló néposztályt, mely már oly ritka értelmi kifejlődésre és annyi erőre tett szert, a státusban tovább is tolerálni veszélyes, azt vagy ki kell üzni a státusból, vagy jogokkal feruhasználni. Nem tudom, mikor táplálunk nemzetiségünknek több elemet: akkor-e, ha hazánk határában belül a polgári jogból sokat kizárunk, vagy ha abban többeket részesítünk; én úgy hiszem, hogy azoknak, kiket

polgári jogban részesítünk, nagyobb lesz nemzetiségünk iránti hajlama, mint azoké, akiket kizárnak.

Torontál megye. Karácsonyi László: Ne folytassuk tovább az emberiség gunyjául szóló tanácskozást, hanem mondjuk ki világosan, hogy a zsidók e hon minden más lakóssai által gyakorlott közös polgári jogokban egyenlően részesítettnek.

Szatmár város. Zsiga György: Küldöm a zsidókat szinte úgy, mint más embereket tekintvén, a természeti törvények szerint is a polgári szabadság élvezésére egyaránt jogosítva látják. Polgárosodás megadása mellett az emberiséget bennök lealázó türelmi díjizetésnek megszüntetését szorgalmazzuk. Abban sem nyújthatok jobbot, mintha a zsidók polgárosodásával a polgárok diszes koszorúja valami szennyet vonna magára — mivel ha annyi nem megvetendő számmal lévő nagybirtoku, s nagyon előkelő hanpolgárok-nak nem válik szennyökre, hogy a hasonértékű izraelitákkal kereskedési, hitelezési és vállalati viszonyokba lépjenek — mint azt naponként tapasztaljuk — nem látom által, miért válnak városi polgárainknak szennyökre a mások polgárosodása és így azzal végzem beszédemet, hogy ha lehettek egykor a zsidók az Istennek választott népei, bizonyára lehetnek városi polgárok is!

Csanádmegye. Bánhidly Albert: Franciaország és Anglia. Angliában a katolikusok egy kategóriában állottak a zsidókkal — végre győzött az értelmiség, a katolikusok és utána a zsidók felszabadultak. Szabadság, emberiség jogainak megadása és 1000 esztendőbeli igazságtalanságnak jóvátétele — oly kötelességek, melyeknek teljesítését tovább halasztani nem lehet.

Mármaros megye. Báró Sztojka Imre: A zsidók kivételek, ők nem felebarátok, nem emberek? Hát micsodák? Mi nem azért gyűltünk e terembe, hogy a megmohosodott törvényekből ítéljünk és bíraskodjunk, hanem azért, hogy a körülményekhez alkalmazott törvényeket hozzunk, a régieket módosítsuk, s ha szükséges, eltöröljük.

Bihar megye. Beőthy Ödön: Zsidókérdést nem filantrópus tekintetből, hanem mint jogkérdést vetem fel. Egyenlőséget kell adnunk, mert a szabadságnak ez tiszta eszméje. A törvényhozásnak feladata nem az, hogy vizsgálja: keresztény vagy zsidó, hanem az, hogy

Rosszul tanuló, nehezebben nevelhető gyermekek
szüleinek figyelmébe!

DR. PÁSZTOR-INTERKÁTUS

fi nevelőintézet

bentlakó és bejáró tanulók részére.

Budapest, VI., Délibáb-utca 25.

!NEVELÉSI TANÁCSADÁS!

Fogadó óra 3-4. Előzetes telefonbejelentés — várakozás elkerülése céljából —
ajánlatos. Telefon: 19-1-48.

minden ember szabad legyen, mire minden ember, következésképp a zsidó is, mint ember, éppen úgy érdemes, mint én, vagy bárki más.

Tolna megye. Bezerédy István: Kimondta Tolna megye, hogy valláskülönbségnél fogva jogkülönbséget tovább tűrni nem kíván. Az igazságtalanság legnagyobb foka valakit elnyomással súllyeszteni, azután büntetni akarni, mert súllyedett és ez a bűn nyomja Magyarországon a szegény zsidó népre a várost úgy, mint a vármegyét. Tolna megye azon határozata, mellyel egy zsidó ifjút a népének törvénykezést gyakorló, hites irnokai közé felvett, töle az e részben szokott hivatali esküt elfogadta és őt ekkép habilitálta, hogy a törvénykezési pályát úgy, mint más keresztény ifju folytassa, Tolna megye elveinek és szellemének tulajdonítható.

Borsod megye. Palóczy László: Ha azokat hinné és tanítaná a protestantizmus, mit Debrecen kövele elősorolt, egyenesen kimondom, hogy szegénylenék protestáns lenni. Azt, amit egyenesség, igazság és emberség megadatni kíván — megadom.

Csongrád megye. Klauzál Gábor: Debrecen követének felszólalása engem a spanyol inkvizícióra emlékeztet. Sohasem képzeltem, hogy egy a szabad polgárság köréből levő követőtől oly okoskodásokat halljak egy néposztály ellen. Én azt hiszem, hogy oly vallásnak, mely magát évezredekken keresztül fenn tudta tartani, lehetetlen, hogy más alapja legyen, mint a tiszta morál, s azok közül, kik a zsidók ellen felszóltak, mutasson nekem akárki egy vallást, mely annyi

időig fenn tudta magát tartani, kár tehát egy vallásnak nekiesni s immoralitást tenni fel annak alapjául, ez nem szép, ez polgári bűn! Ezek a régi gondolkozásmód maradványai, szeretetlenség és üldözés egy tiszta vallásban, annál kevésbé a keresztény vallásban nem létezhetik. Nézzük meg ellenben az izraelitákat: mutatják-e ők a türelmetlenség és szeretetlenség példáját, avagy nem látunk-e keresztény koldust zsidó háza előtt alamizsnával gazdagabban ellátva, mint minőt kereszténytől kap? Vajjon nem jele ez annak, hogy a zsidóknak Isten szerető szívet adott? Az elnyomás nem szülhet erkölcsiséget és ha ily helyzetben is van az izraeliták közt sok jó ember, mutatja, hogy az egész népfaj, mely most nyomás alatt van, képes az erényre. Az lehetetlen, hogy akik az adó minden nemében résztvesznek, sőt, kik kormány és nemzet gyalázatalára, mert az Istent úgy imádják, mint azt atyáik tevék, hogy az ilyen néposztályt, mely törvényes adóval van terhelve, sőt melyen törvénytelen adó is fekszik, minden jogtól megfosztjuk, csak azért, mert másvallásúak.

— Azzal fejezem beszédemet, hogy a műveltség alacsony fokán látom azon embert, ki akkor érzi magát szabadnak, ha szolga is van a világon, én szabad embernek azt nevezem, ki azt kívánja, hogy minden ember szabad legyen, hogy ne legyen körülé és mellette oly ember, ki őt a törvénynek igazságtalanságára emlékezteti!

— Emlékezzünk — fejezte be szenzációs tanulmányát Bródy — hálával és kegyelettel az ezeréves ország történelmi osztályának nagyjaira, a nemes uttörőkre, nem a jel-

szavas, de intézményes hazafiság képviselőire, a kiváltság eltörlésének, a jog egyenlőségének, az ember szabadságának nagylelkű apostolaira, kik kilencven évvel ezelőtt, az önzéssel, hatalommal és ármánnyal szemben, az ész, a szív s jellem szentháromságával megteremtették a magyar szabadelvűség aranykorát.

A hallgatóság szünni nem akaró tapsban adott kifejezést dr. Bródy Ernőnek ezen nagylelkű, történelmi becsű megemlékezésért, melyet a hitközség fáradhatatlan szorgalmával elsárgult fóliánsok rejtett, vagy elfeledett hasábjából ásott ki.

Dr. Hajdu Béla kulturelőljáró köszönő szavai után Feigl L. H. főrabbi az előadó iránti mély tiszteletének kifejezése mellett az előadásban említett nagyjaink emléke előtt a kegyeletes megemlékezésnek háláteljes zászlaját hajtotta meg, az ő érdemeiknek tudta be, hogy a zsidóság egyenjogosítása adta a hazának Gyöngyös három nagy szülöttjét: lovag Schweitzer Ede tábornokot, Visontai Soma országgyűlési képviselőt és Décsi Zsigmond kuriai bírót.

Hermann Miksa, az orth. izr. hitközség elnökének a hódolat, a hála és köszönet nyilvánította szavaival az élvezetes ünnepély Bródy Ernő szünni nem akaró ünneplésével véget ért.

Este a hitközség vezetői társasvacsora keretében ünnepelték Bródy Ernőt, a törhetetlen zsidót, a kiváló magyar hazafit és az emberi egyenjoguság megalkuvást nem ismerő, bátor harcosát.

Székelly Jenő.

Gyöngyszemek a talmudból és a midrasból

Irja: Szabolcsi Lajos

Irva van: . . . „És Jákob egyedül maradt . . .” Egyedül a nagy éjszakában.

A zsidó nép őse magában állott ott a homályban, egymagában, mint annyiszor később az ő utódai.

Jákob egyedül maradt.

Egyedül vagyok, gondolta szomorúan, mint fa, amelynek nincsenek testvérei a mezőn.

Egyedül vagyok, mondotta bánatosan, mint a szikla, mely magában virraszt a sivatagban.

Egyedül vagyok, kiáltotta boldogan, egyedül, mint az Isten! Ki ép így magában van, ott felettem, ő, az Egy és az Egyedüli, társ nélkül, az örökkévalóságban!

★

Igaz, hogy Ézsau megcsókolta Jákobot. Ne hidd azonban, hogy a gonosz mingyárt kezdetben csókkal közeledett testvére felé. Előbb belé akart harapni s csak mert látta, hogy nem bír vele, hogy Jákob izmai olyanok, mint az acél és a márvány; mikor beletörték fogai a harapásba, csak akkor csókolt meg. Vigyázzatok. Ézsau csókja azóta mindig gyanús. Ha nem tud beletérek harapni, hát megcsókol.

★

Nem szeretjük azt, aki állandóan dicsér. Ép oly megbízhatatlan számunkra, mint aki állandóan támad. Vannak hibáink és vannak erényeink. Aki örökké angyalnak fest bennünket, ép úgy nem mond igazat, mint az, aki örökké gonoszlevőt lát bennünk.

★

Mikor ajándékot hoznak házádba, kicsődülnek az összes szomszédaid és irigylik gazdagságodat. De mikor a móchész (adószedő) kopog nálad, akkor egy szomszéd sem kandikál ki ajtaján, hogy megsajnáljon.

★

A pogány próféta ott állott a hegyen és mellette a pogány királyok. A pogány próféta lemutatott a völgyben táborozó zsidó népre:

— Nézzétek a zsidók sátrait — kiáltotta — úgy vannak azok építve, hogy egyiktől nem látni a másikba. Ezek az emberek nem irigykednek egymásra. Ez ek az emberek nem veszekszenek egymással. Egyik sem kíváncsi arra, mi történik a szomszédjánál. Ezt a népet, mely ily erkölccsel él, nem lehet legyőzni.

★

Rabbi Jochanan, a galíciai bölcs

minden ételét megosztotta rabszolgájával. Fele enyém, fele övé — mondotta —, mert aki engem alkotott, az alkotta őt is, aki csak szolga lett.

★

A fáklyát tartó sohasem látja maga előtt az utat. Ő mindig másoknak világít. Nem árt, ha őmellé is adnak valakit, aki vezesse.

★

A makkabeusok kemény katona-ünnepét mi apró gyertyákkal üljük meg. A véres csaták emlékére mi csepp lángokat gyújtunk. Mi fénnel harcolunk és nem dárdákkal. Mi nem a kardot ünnepeljük, hanem a világosságot.

★

Machuzaban a zsidók olajra ugyanannyi pénzt adtak ki, mint a szirusok borra.

(Az olaj a lámpákhoz kellett, melyek a zsidó tudósok házaiban és az iskolákban egész éjjel égtek.)

— Közkórházi zsidókonyha Nyiregyházán. A nyiregyházi zsidókórház épületének egyik szárnyában orthodox vezetés alatt megnyitott a Zsidó konyhaegyesület. A vezetésben helyet foglalnak Landau Judáné, Schwartz Edéné, Rosenthal Gyuláné, Schwartzkopf Mórné, dr. Bernstein Béláné és Bodor Zsigmondné. Az egész nyiregyházi zsidóság pártkülönbség nélkül állott az ügy szolgálatában.

Debrecen, 1932

FÉNYES JENŐ (DEBRECEN):

NEM FÁJ A FOLT

*Büszkén viselem én a sárga foltot,
mit zubbonyomra rávarrt az a kéz,
mely italomba mindig mérget oltott
s most tört döfni a szívembe is kész.*

*A sárga folt én rajtam nem volt szégyen,
én nem tagadtam meg sose apám,
ha ő már nincs, a fia kell hogy éljen
az ősi hitben, folttal zubbonyán.*

*Nem fáj a folt. Ha más laszít a sárba,
a szenny mely rám hull, nem éget belül,
a lelkemet nem is éri a lángja,
mert szikrázik, de tűzé nem hevül.*

*Büszkén viselem én a sárga foltot,
mert nem bűn-bélyeg ez a zubbonyon
s ha minden fényt a vakság ki is oltott,
az ősi imát mégis mormolom!*

MESE

A TITKOS VIVÓTERMEKRŐL.

A fajvédő sajtó fantasztikus mesékkel rukkolt ki titkos vivótermekről, amelyekben a német Schläger-módszerre tanítják egymást a „keresztény vére szomjazó” zsidó egyetemi hallgatók.

A zsidó egyetemi hallgatók a következő nyilatkozattal válaszoltak a fajvédő cikkek vádjaira:

Valótlan az, hogy Bernák magántanárt egy zsidó egyetemi hallgató a zsidó egyetemi hallgatóság nevében provokálta volna.

Valótlan, hogy a „Csaba” Bajtársi Egyesület ellen a zsidóság részéről hajszá indult volna meg.

Valótlan az, hogy Bozóky Ferenc dr. statisztikai professzor egyik előadásán egy zsidó hallgató viselkedése miatt volt kénytelen elhagyni az előadótermet.

Valótlan az, hogy rendszerint gyenge testalkatu, szegényebb sorsu, párbajban járatlan keresztény egyetemistákat provokáltak zsidó egyetemi hallgatók.

Valótlan az, hogy külföldről visszatérült zsidó egyetemi hallgatók Schläger-, vagy bármilyen rendszerű párbajvívást tovább gyakoroltak, vagy tanítottak volna.

Valótlan az, hogy a zsidó ifjúság részéről titokzatos suttogások, fogadkozáások és fenyegetőzések jöttek volna.

A valóság mindezekkel szemben az, hogy a zsidó ifjúság azért iratkozott be az egyetemre, mert tanulni akar, amit tanulmányi eredményei napnál világosabban igazolnak.

A debreceni
zsidó egyetemi hallgatók.

LEVÉL A RÉGI DEBRECENRŐL.

Nagyságos

Kiss Arnold főrabbi urnak.

Igen tisztelt Főrabbi Ur!

Szívemnek kedves minden sora annak a versnek, melyet az új Csittvári Krónikáról a Magyar Hírlapba írt.

Debreceni ember vagyok. A régi generációból. Amikor még a régi Csittvári Krónika járta.

Diákkoromnak egy kedves epizódja jutott eszembe, amikor az Ön pompás versét olvastam.

Talán hetedikes gimnazista voltam akkor, mikor ez a dolog történt.

Német óra közben egy ívet hozott István bácsi, az öreg pedellus. Néhaj jó Nagy Zsigmond tanár ur átfutotta az ív tartalmát és azt mondta:

— *Álljanak fel a másvallásuak!*
Felállott mindenki: zsidó, katolikus, evangélikus. Elég szép számmal akadt mindenikből a református főgimnáziumban.

Nagy Zsiga bátyánk végignézett a társaságon és az ő kedves, szelíd, tréfálkozó hangján felkiáltott, mikor meglátta a jelentkezők között Kardos Lajost:

— *Te is, fiam, Lajos?! Nem ülsz le, te haszontalan!... Hiszen neked idejárt az apád is... Velem együtt... A nagyapád is... Hiszen te tiszteletbeli kálvinista vagy!...*

A könnyünk is kipottyant a nevetéstől. Kardos Lajos pedig abban a pillanatban

nem cserélt volna a kínai császárral. Annak a Kardos családnak a tagja, amely familia Kardos Albertet, az ő édesapját, a nagy irodalomtörténészt, a Csokonai kör főtitkárát, a későbbi zsidó gimnáziumi igazgatót és dr. Kardos Samut, az országos hírvé néhai kriminalistát adta ennek a hazának. Talán azt is meg kell említenem, hogy ennek az epizódnak a hőse, az én szegény megboldogult Lajos barátom, szintén büszkesége volt az öreg Kollégiumnak: mindig eminens volt s oly zseniális, hogy egyik Arany Jánosról szóló esszéjével diák korában megnyerte a Magyar Tudományos Akadémia egyik irodalmi pályadíját.

Még csak azt kell megemlítenem, hogy az iskolai hirdelményben arról volt szó: mikor tartatik a „más vallásuak” hittan órája?

Még valamit, kedves Főrabbi urnam!

Mi, debreceni diákok, Kossuth Lajost éltetjük. Akkor még szégyelle volna a magyar diák, ha olyasmit kurjantott volna, hogy: „Heil Hitler!” Akkor a Kossuth-zászlót egy Bakonyi Samu lobogtatta Debrecenben s minden diák kalapja mellett ott volt a választási toll: „Éljen Dr. Bakonyi Samu, szeretett képviselőjeleltünk!” És Bakonyi Samu 25 éven keresztül küldte be követének a 48-as Kossuth-párti debreceni civis. A magyar paraszt és a kis debreceni zsidóvallásu szabómester fia melegen összeparolázott. Ezt a parolát a becsület és őszinteség melege tette értékké és történelmivé.

Nem hiszem, nem hihetem, Főrabbi ur, hogy azok, akik verekednek, tősgyökeres debreceni gyerekek. Akiknek a Basahalmán belül laktak a szülei — az nem verhet meg, hordában, sem flukat, sem lányokat. A debreceni diákok között is vannak bevándorolt egyedek, akik nem az öreg Kollégium emlékjéből szívták magukba a bátorságot, a lovagiasságot és ... a felekezeti türelmet.

Meleg szeretettel üdvözlö, régi tisztelője:

Vilmányi Ferenc.

Mit mondott az örült?

A bécsi egyetem idegklinikáján olyan eset játszódott le az elmúlt napokban, melyen teli torokkal lehetne kacagni, ha a maga tragikus voltában nem volna olyan mélységesen jellemző a mai nagybeteg társadalomra. Pözl tanár, a híres ideggyógyász hallgatói előtt bemutatott három súlyosan idegbeteg embert, közte egy paralízisben szenvedő és üldözési mániától gyötört szerencsétlent. Mikor ez az örült a diákok elé lépett, hirtelen megszólalt, egy rövid beszédet tartott, melyben a következőket mondotta:

— *A gazdasági krízis ellen tudok egy orvosságot tisztelt uraim. Bécsset vízzel kell elárasztani, Ausztriát Magyarországhoz csatolni és az összes zsidókat kiirtani!*

Mikor az utolsó szó elhangzott, a jelen volt körülbelül kétszáz hitlerista diák, felemelkedtek helyükről és tomboló tapsban

tört ki. Pözl tanár alig tudta elcsendesíteni a nagy ovációt. Megjegyezte, hogy ez a szerencsétlen ember, akit ennyire megtapsoltak a hitleristák, közveszélyes örült!

**KARÁCSONYRA
KÖZVETLENÜL
METEOR**

**GYÁRBÓL
VÁSÁROLHAT LEGOLCSÓBBAN
CSILLÁRT**

4lángú modern csillár P 17.-
Órálási választékl

Üzletek:

Budapest:

Podmaniczky-utca 27

Váci-utca 2

József-körut 44

Vámház-körut 11

DEBRECEN

MISKOLC

Árjegyzék díjmentes. Részletre is!

100 konyhaberendezést

és mindenféle fehérbutort raktárom tulzsufoltsága miatt
40%-kal olcsóbban árusítunk részletre is, december hó végéig.
Werbner asztalosmester VIII., Baross-utca 9. és Bérkocsis-utca 31.
Telefon. * Jó munkáért kitüntető.

Az első prédikáció

Irta: Kiss Arnold

Pöttömnyi gyerek koromban már rajongó lelkesedéssel, boldog izgatottsággal hallgattam az édes apámnak, a pápai, később a nagybecskereki zsidó papnak a prédikációját.

Nem volt olyan egyetlen beszéd se, amit én, a tíz, tizenkét éves gyerek elmulasztottam volna.

A legizgalmasabb játékot is abbahagytam a templomudvaron, ha belülről, a templomból kihangzott a kórus prédikáció-előtti bevezető éneke.

Rohanlam az első padba s akár óra hosszat is le nem vettem a szememet az édes apámról, csillogó tekintettel lestem minden egyes szavát, minden egyes mozdulatát.

Bizonyára keveset értettem a prédikációból. Csak az érzelmesebb részeknél, az édes apám meleg, bársonyos hangján elmondott imádságoknál gyűlt össze a könny az én szememben is, s csak a lelkesedő, tüzes szárnyalású mondatok ragadtak el az én lelkemet is csodálatos magasságokba.

✱

Egyszer egy afférem is támadt vagy tízéves koromban prédikációrajongásom miatt a vörös Klein, a chevra alelnökkel. Király-születésnap ünnepség volt a templomban, ott volt a megye, a főispán, az egész katonai tisztségek. S a prédikáció előtt közvetlenül a vörös Klein — aki különben nagy híve és tisztelője volt az édes apámnak — furakodni kezd a padjában, tolja a szomszédjait, igyekszik kifelé a templomból. Amikor én mellém ért s engem is, a tízéves gyereket is, aki a pad szélén ültem, félretolt, haragos szó esaltant el az ajkamról, megbántva éreztem magamat, hogy akadjon valaki, aki nem kíváncsi a beszédre: „Haben sie vielleicht Bauchzwicken, Herr Klein, dass sie so herauslaufen?“

Klein bácsi még vörösebb lett a dühtől, mint amilyen eddig is volt s mérges tekintettel mért végig „So ein Knirps und schon so ein Azesz-Pönm. Wenn ich dich bei den Ohrwatschen zwicken wer, wirst du mit der Plappergoschen noch mehr quietschen.“

Nem nekem volt igazam, mert a vörös Klein egyetlen szót se értett magyarul s kényszerűen lett volna számára egyórás magyar beszéd végighallgatása.

Rajongó lelkesedéssel hallgattam végig az édes apámnak minden egyes beszédét. Pápai rabbinus korában az ó-kollégium épületében levő templomban, pedig akkor még valójában csak a hangjában, a megragadó megjelenésében tudhattam gyönyörködni, hiszen nem voltam több nyolc-kilenc éves kis fiúnál. Azután Nagybecskereken, a bégaparti zsidótemplomban. Akkor már tíz, tizenkét éves gyerek voltam, s a beszédek egyes mondatait meg is tudtam magamnak jegyezni, gyakran ismételtetem magamban a városvégi erdő zugó tölgyei alatt, olyan heves gesztusok kíséretében, hogy az erdei rigók és a füzesnek bibicéi fiedt szárnyrebbéssel szálltak föl fészkeikről a hadonászó kisfiu láttán.

✱

Pap akartam lenni, mint az édes apám. Az édes jó anyám mosolygott a fogadkozásaimon, megsimogatta az arcomat s tízéves cinytevéseimre gondolva, azt mondta tréfálkozva: Csakugyan akkor édes kis fiám, nem lehet ám az öreg Kanizsa néni szobájában gyereket elereszteni vagy a Tóti-cukrászdába záplajásokat dobálni. Nem is igen volt inyére a gondolat, hogy az ő vidám, kis hetyke fiából morózus zsidó pap legyen, aki a kile-hatalmasságok kicsinyes turpisságai miatt elkeserítse az életét. Apa az más! szent ember, ragyogó szónok, bölcs

tudós, akit az Isten is erre a hivalásra teremtet — mégis reggeltől-estig a kile dolgok fonákságain kesereg. Világi ember legyen az ő fiából, vidám, életkedvvel telt, déleeg, egészséges testű és lelkű ember.

Édes apa hallgatott. Délutánonként a szentírás és a perek mellé ültette a kis fiát, korán egyes könnyebb talmudi helyeket tanult vele, s azonkívül is minden este a kisfiúnak el kellett járnia egy a felvidékről, származott kitűnő talmudistához, a Dohánybácsihoz, annál tanult talmudot, s az apának nagy gyönyörűsége volt, amikor hetenként egyszer kikérdezte a kisfiát s látta a gyerek fogékony esztét és jámbor hajlandóságait, gyarapodó gyerektudását.

— Tanuljon a gyerek — mondogatta — hogy mi lesz belőle, az az Isten végzése.

Egy koratavaszi alkonyaton a kis fiu, mincha-imádság után belopódzott észrevétlenül az üres, elhagyott templomba.

Hallgatag csönd ült a néma padok fölött, az alkonyati árnyak félhomályt borítottak a templomra, a kék és piros színű templomablakokon át a hunyó napsugár sejtelmes színeket dobált a frigyszekrény bársonyára, az örök mécs fényére, a szószék kékselyem takarójára. A közeli Béga-folyam habjai halk zugással, melankólikus dallammal, halk csobbanással szűrődtek be az imaházba, ott zsongtak, ott ringatództak a levegőben.

Lábujjhegyen osont a kis fiu végig a templomon, föl egészen a frigyszekrényig. A szíve hangosan dobogott a nagy csöndben.

Valami nagy, bátor, izgató szándék rejtőzött a lelkében.

Fölsuhant a frigyszekrényig, ott remegő léptekkel megállott, ünnepélyesen meghajolt a frigyszekrény előtt, megcsókolta annak bársonyát, amint azt az édes apjától látta, amikor prédikáció tartására lép a szószékre, lassu, ünnepélyes léptekkel a szószék felé tartott, izgalomtól lázasan lépdelt föl a szószék lépcsőin, ott állott, ahol édes apa szokott állni, ahol édes apa szokott prédikálni.

A lealkonyuló napsugár biboros csikokat vetett a szószékre, a Béga-folyam habjai halk ütemmel orgonáltak, csendes, lágy muzsika litokzatosan zengett.

Igy álmodta a kis fiu, így látta magát a távol jövőendőben. Ő is úgy fog prédikálni, mint édes apa. Olyan bensőségesen, olyan gyönyörűen imákat mondani, mint édes apa, olyan becsülettel beszélni, szárnyalni, lelkesíteni, mint édes apa.

Most ott állt a szószéken. Papi selyempalástot érez a vállán. Aranyösszegélyű imaköpenyt a nyakában.

A szeme előtt összefut, ködbe vész minden. Nagy, figyelő, áhítatos tömeget lát maga előtt a néma templomban. Minden szem reá szegeződik. Mindenki a szavát várja.

Most fölcsendül a kórus éneke:

„Ájtatosan borulunk le“ . . . Néma csönd azután.

✱

A kis fiu remegő gyerekkarjait szónoki gesztusra tárja. Imát rebeg, néhány szót, amit az édes apjától lesett el: „Mindenható Istenünk! Ég és föld Ural! Megjelentünk Teelőtted.“

Azután belemelegsik, láz zenél a lüktető szívében. Százakhoz beszél ott az üres templomban. A padokat zsufolásig tömve látja, az édes anyja könnyes szemeit véli látni fönn a karzatán. Mindenki csodálkozik: milyen gyönyörűen beszél ez a kis fiu.

Forró szavak kelnek önfeledten az ajkain, amint azt legutóbb egy baráti ünnepélyen az édesapjától hallotta: „előre a honszerlem aranybércei felé“, „előre liszta, szent zászlókkal...“

A kicsiny gyerek karjai heves mozdulatokban dobálóznak. A hangja egyre lázasabb, egyre lüktetőbb. Egyszerre a templom egyik kinyitott ablakpárkányzatán csodálkozó, bámsz, gyöngyház-szemekkel két fehér galamb jelenik meg. A templom padlásáról röppenek az ablakra, halk szárnysubogással nézik a szokatlan jelenetet. A prédikáló kisfiut ott az üres templom szószékén, az alkonyat rőt arany színeitől lángolva. Az egyik hangosabb szóra aztán a két fehér gerlice megijed, meglebbentik szárnyaikat, végigsuhannak a templomon halk zizzenéssel s eltűnnek a szemben levő nyitott ablakon át az egyre mélyebbé váló alkonyatban.

Ugyanakkor fönn az első emeleten, ahol a kórus bejárója van, a paplakás felől nyílik a paplakás dolgozószobájának ajtaja.

Édes apa meghallotta a szobájában a templomból fölcsendülő, különös morajt és észrevétlenül beosont a kórusra, ott meghúzódott egy oszlop mögé s meglepetten látta a szószéken a kisfiát hallgatni lázas, remegő szavait.

Eltűnt onnan egy percre, bement az édesanyjához, szeliden kézen fogta: „Gyere velem édes lelkem, mulatok valamit.“

S az édesapám, az édesanyám, mindketten észrevétlenül, csöndben végignézték ezt a jelenetet, végighallgatták az én csacska gyerekbeszédemet. Könny villogott a szemeikben, s az édesapám halkán odasugta az édesanyámnak:

— Akarod-e hát most már, drága lelkem, hogy a fiuból pap legyen?!

Azután észrevétlenül, ahogyan besuhantak a templom kórusára, éppugy, éppoly zajtalanul kisuhanak onnan.

Mint az a két másik szelid fehér galamb az imént a templom ablakpárkányzatán. Csak este, lefekvés előtt, mondta nekem tréfálkozva az édesanyám: „Előre az alvás aranybércei felé, előre imádkozni s lefeküdni.“

S az édesapám litokzatosan hozzáfűzte: „Ma kisfiám, nagyon kifáradhattál.“

Ez volt az én első prédikációm.

— Az óbudai izr. nőegylet és leánycsoportja vezetőségének közreműködésével 1932. december 4-én, vasárnap délután 5 órakor az óbudai izr. hitközség dísztermében (III., Zichy-utca 9. l. em.) a segélyalap javára ismerkedési teadélutánt rendez. Vendégeket szívesen lát a vezetőség. Részvételi jegy uzsonnával együtt 1 (egy) pengő.

Perzsaszőnveg

Antikbutor

Ajándéktárgyak igazán olcsón

Antikart Rt

(Ig.: Sternberg Z. J.)

Dob. n. 31
Tel. 403-68

Az Egyenlőség nagy Chanuka-estje

december 26-án, hétfőn, esti fél 9 órakor a Zeneművészeti Főiskola nagytermében

Az *Egyenlőség* Chanuka-estéinek hagyományos sorozatából is kimagaslik az idei Chanuka-est műsora, mely grandiózitásával, műsorának speciális érdekességével, a szereplő művészek kiválóságánál fogva minden eddigit felülmul. Ma csak a *művészi műsort* ismertetjük:

A műsort **WEHNER GÉZA**, a Zeneművészeti Főiskola tanárának impozáns orgonafantáziája nyitja meg, mely után

LINECZKY FŐKÁNTOR, a Rádió héber hangversenyének nagy sikert aratott művésze éneklí a gyertyagyújtással kapcsolatos zsoltárt.

DOMÁN EDIT, a kitűnő fiatal énekesnő léber áriát,

HOLLÁN LILI, a kiváló fiatal előadóművésznő *Kiss Arnold* verseket ad elő.

PATAK IRMA, a volt Városi Színház kitűnő operaénekesnőjének száma után, nagy attrakció következik:

SZÜCS LÁSZLÓ, Operaházunk ragyogó hangú tenoristája, aki a Mosoly országában olyan frenetikus sikert aratott, az *Egyenlőség* Chanuka-estjén a Sulamith és a Zsidónő nagy áriáit fogja nekelní.

Szünet után

MOÓR JULIA, az Operaház fiatal koloratúrénekesnője fog az *Egyenlőség* közönségének bemutatkozni, utána

FEHÉR ARTUR, az országos híré előadóművész, a magyar zsidóság nagy kedvence *Szabolcsi-verseket* ad elő. Utána a műsornak ismét ragyogó száma következik. Sikertült megnyernünk

RELLE GABRIELLÁT, az Operaháznak külföldön is nagy sikereket aratott

világhírű énekesnőjét, aki legutóbb Reinhardt színházaiban a Hoffmann meséit énekelte páratlan sikerrel. Az *Egyenlőség* Chanuka-estjén nagyszerű művészetével Gotschall héber zsoltárát éneklí orgonakísérettel, majd operaáriákat zongorakísérettel.

WEISZ SÁNDOR, a nagyszerű fiatal főkántor éneke zárja be a műsort. — Zongorán a számokat

KENÉZ LILI, a kitűnő zongoraművésznő kíséri.

A hangversenyt **BÁN ZOLTÁN** hangversenyigazgató rendezi, aki a Rádió héber hangversenyének rendezésével is maradandó sikert aratott.

Jegyek 1-től 5 pengőig az *Egyenlőség* kiadóhivatalában.

Egy pestsashalmi 75 százalékos zsidó hadirokkant kártérítési pere a francia állam ellen

Adlerstein Adolf ügye a párisi döntőbiróság előtt

Franchet D'Esperay marsallt jelentette be tanúnak

Érdekes magyar vonatkozású per fekszik a párisi döntőbiróság előtt. Egy pestsashalmi 75 százalékos zsidó hadirokkant, akit a világháború meggyomorított, a megszállás pedig koldussá tett, pert indított a francia állam ellen és kártérítés megítélését kéri a párisi döntőbiróságtól. A pestsashalmi zsidó hadirokkant perében nem kisebb személyiségű tanukra hivatkozik, mint Franchet D'Esperay marsallra, továbbá De Tournadre és Charpy tábornokokra, akik a francia vezérkar legfőbb emlegetett vezetői.

A nem mindennapi ügy historikumához tartozik, hogy a pestsashalmi 75 százalékos zsidó hadirokkant, névszerint Adlerstein Adolf, a francia megszállás idejében, tehát 13 évvel ezelőtt, családjával együtt Szegedről fel akart költözködni Budapestre.

A költözködés akkoriban nagy dolog volt, mert a megszálló katonaság engedélyre kellett hozzá. Adlerstein Adolf folyamodott az engedélyért és azt meg is kapta az akkoriban Szegedet és környékét megszálló francia katonai kormányzóságtól.

Adlerstein Adolf és családja az engedély birtokában utaztak és holmijukat kocsikra rakták, mert a vonatösszeköttetés 1919-ben zavart volt és Adlersteinék kocsival szándékoztak Pestre jutni. A francia megszállók első vonalán minden baj nélkül átjutottak, Kiskundorozsmánál azonban kellemetlen kalandban volt részük a költözködőknek.

Arabs katonák tartóztatták fel őket, a kocsikat lefoglalták és a butorokat, meg egyéb holmikat egyszerűen elkobozták. Adlerstein Adolf hiába mutatta fel a városkormányzóság engedélyét. Őt magát is bezárták pár napra és családi ékszereit is elvették tőle. Teljesen kifosztva engedték csak tovább a családot Budapestre.

Adlersteinék, akik addig jómódban éltek, teljesen koldussá tette ez a kellemetlen dorozsmai incidens. Nemsokkal később a budapesti francia követségen panaszt emelt a jegyzőkönyvet is vettek fel a sérelmről. A követségen azt mondták, hogy panaszát továbbítják a párisi katonaiügyi bírósághoz.

Abban az esztendőben történetesen Magyarországon járt Franchet D'Esperay tábornok, a megszálló francia csapatok legfőbb parancsnoka és Adlerstein Adolf 75 százalékos hadirokkant elhatározta, hogy a mindenható tábornoknak adja elő panaszát. Sikertült is Szegeden D'Esperay elé jutnia és tolmács útján előadta azt, ami vele történt a költözködés alkalmával. (Franchet D'Esperay türelmesen végighallgatta a szegény zsidó ember panaszát, azonnal utánaérdeklődött a dolognak s megállapította, hogy Adlersteinék rendes engedéllyel költözködtek.) D'Esperay ezek után maga ajánlotta Adlersteinnek, hogy akár levél útján is, a párisi döntőbiróságnál érvényesítse panaszát, mert hiszen az értéklárgyakat már nem lehetett volna rövid úton visszakapnia.

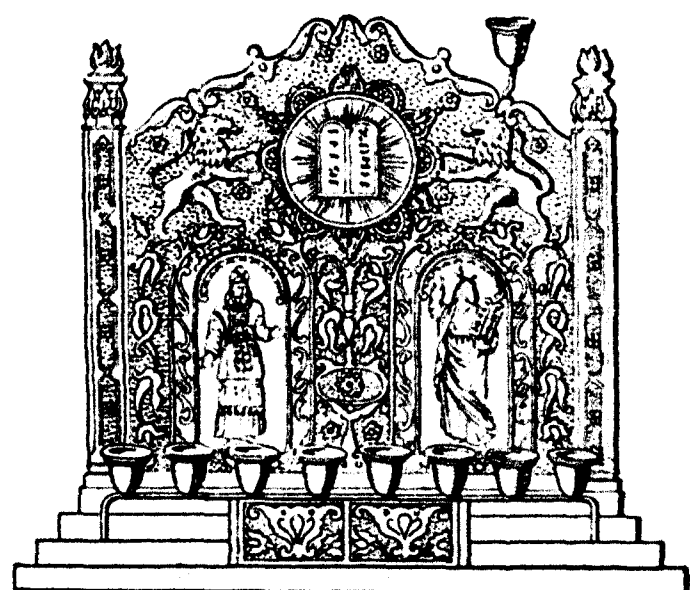
Adlerstein Adolf a magyar külügyminisztérium útján a párisi döntőbiróságnál jelentette is az esetet. Felsorolta az elkobzott értékeit és kártérítés megítélését kéri a bíróságtól a francia katonai kincstár terhére.

Közel 12 esztendeje, hogy a feljelentés megtörtént, azóta már több ízben tartott tárgyalást Adlersteinék ügyében a párisi döntőbiróság, de Adlerstein Adolf, a 75 százalékos zsidó hadirokkant mindeddig még nem jutott kártérítéshez. Adlerstein most siettetni kívánja ügyét és a párisi döntőbirósághoz beadványt intézett, melyben tanuként kéri kihallgatni elsősorban Franchet D'Esperay marsallt, továbbá De Tournadre és Charpy

tábornokokat, akik a szegedi megszálló francia csapatok városkormányzói voltak. Ezenfelül egy sereg tanut nevez meg az itthoniak közül, akikkel mindannyiukkal bizonyítani kívánja, hogy őt, a megszálló csapatok jogtalan eljárása tette tönkre.

Adlerstein Adolf, aki nagy családjával, kevés rokkantjával van utalva, most Pest-sashalmon VIII. 2. szám alatt lakik és kíváncsian várja a párisi bíróságok döntését. A 75 százalékos hadirokkantnak még ügyvédre sem telik és esztendőök óta kintartóan, egyesegyedül keresi az igazát a hatalmas Franciaországgal szemben. Elhatározott szándéka a szegény hadirokkantnak, hogyha a párisi döntőbiróság rövidesen nem dönt az ügyében, akkor a Népszövetség titkárságához fordul sérelmével. A Nemzetek Szövetségének az elintézetlen nagy ügyek mellett talántán jut ideje egy kis ügy elintézésére...

Hartmann Mihály.

Moáus Cúr.

EZÜST MENÓRA

dusan aranyozva, elmésen beépített zeneszerkezettel amely a „Moáus cúr” dallamot játssza. Vitrindisznak, vagy szobadisznak igen alkalmas. Értékes ajándéktárgy.

Nagysága 25x22 cm. Ára 100 pengő
Kapható **STERNBERG A.,**
Bálvány-utca 28.

A Magyar Zsidó Szabadegyetem megnyitása

A Magyar Zsidó Szabadegyetem vezérőlbizottsága dr. Barna Károly előjáró elnökelete alatt hétfőn tartotta meg alakuló ülését. Dr. Barna elnök jegyzőkönyvben örököltette meg mindazoknak az érdemeit, akik a Magyar Zsidó Szabadegyetemet létrehozták: dr. Hevesi Ferenc, dr. Löwinger Sámuel és dr. Szabolcsi Lajos munkásságát emelte ki hálával és köszönettel. Köszönetet mondott Eppeler Sándor főtitkárnak és Deli Henrik tanácsosnak, kik az adminisztrációt az új intézmény részére a kultúra szolgálatába állították. Dr. Hevesi Ferenc indítványára a vezérőlbizottság egyhangú köszönetet szavazott Barna Károlynak, ki az új intézményt tető alá hozta.

Ezután a vezérőlbizottság bevonult a zsufolásig megtelt Goldmark-terembe, melynek minden egyes szarnya zsufolásig telve volt a Magyar Szabadegyetem hallgatóival. Több mint 500 férfi és nő tolongott a hatalmas termekben. Az első sorokban ott ültek Stern Samu hitközségi elnök, az Országos Iroda elnöke, Szántó Jenő, az Országos Iroda alelnöke, dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi, dr. Kecskeméti Lipót Nagyvárad főrabbi, dr. Andor, dr. Rosenák Miksa, dr. Zahler Emil, a pesti hitközség előjárói, Porgesz József, a Szentegylet alelnöke, Boschán Arthur, a kőbányai hitközség elnöke, Orová Zsigmond dr., az óbudai hitközség elnöke, Popper István, az Omike elnöke, Eppeler Sándor főtitkár, dr. Hajdu Miklós előjáró, Kemenes Mihályai Deutsch Antalné, dr. Hevesi Simonné, dr. Fritz Zsigmondné, Rosenberg Sándorné nőgyesületi elnöknők, dr. Löwinger Sámuel, a rabbiképző tanára, dr. Groszmann Zsigmond pesti rabbi, dr. Dékány és dr. Braun tanfelügyelők, Héber Bernát professzor és Schuller Jenő mérnök.

Az ünnepélyes hangulatban dr. Barna Károly emelkedett szólásra:

— *Atadjuk rendeltetésünk — mondotta — a hitközség új intézményét a Zsidó Szabadegyetemnek!*

— Büszke öröm tölt el, amikor a hallgatók százait üdvözljük, kik megnyitják lelkiüket a tudomány örök kincseinek befogadására. A mai nap új irányt szab minden hittestvéremnek, akik megtalálják, amit eddig hiába kerestek, a zsidó kultúra és művelődés nagy értékét. A könyvek könyvét nyitjuk meg előttetek testvéreim, hogy belőle tudást és vigaszt merítsetek. Élő szó fogja nektek ezenul megadni magányos óráitok kérdéseire a feleletet. Emberi szív fog megértést hirdetni azokban a nemes és érdemes férfiakban, akik a tanításra vállalkoztak és az Örökkévaló Isten fog nektek erőt adni, hogy eljőjön a ti napotok is és méltók legyetek hivatásotokhoz, zászlóhordozói a magyar Izraelnek, megtestesítői minden szép, nagy és jó gondolatnak!

Azután felkérte a hitközség elnökét, adja át rendeltetésének az új intézményt.

Stern Samu elnök meleg ovációk között emelkedett szólásra:

— A hitközségnek. — ugymond — nemcsak az a feladata, hogy szegényeket támogasson, betegeket gyógyítson, jótékonyt és filantrópiát gyakoroljon, hanem az is, hogy zsidó kulturát adjon a széles tömegeknek. Ennek a nemes célnak szolgálatában áll a magyar zsidó szabadegyetem, melyet három férfi teremtetett meg: dr. Hevesi Ferenc, dr. Szabolcsi Lajos és dr. Löwinger Sámuel. (Zajos éljenzés.) A hitközség nevében köszönetet mondok nektek és felkérem illusztris vezető főrabbiakat, dr. Hevesi Simont (éljenzés és taps) minden szépnek és jónak

hirdetőjét, hogy tanítson bennünket és tartsa meg első előadását.

A zajos éljenzéssel fogadott beszéd után megkezdődött a szabadegyetem működése dr. Hevesi Simon remekbe készült vallásfilozófiai előadásával, melyet valóságos áhítattal hallgattak a megjelent tömegek. Utána dr. Sebestyén Károly, a nagy esztétikus kezdte meg előadássorozatát „Zsidók a magyar irodalomban” címmel. A hallgatóság elragadtatva figyelte a kiváló kritikusnak előadását, mely valóságos virágoskertje volt a népszerű tudománynak, a szellemes ötleteknek és az esztétikai szépségeknek.

Kedd este dr. Marczali Henrik nagyszerű történelmi előadása kezdődött meg, mely II. József császár korának zsidó vonatkozású részeit öleli fel. Utána Kiss Arnold dr. a kiváló papköltő, a budaiak vezető főrabbi

tartotta meg előadását a jiddis irodalomról. Kiss Arnold mély tudása, költői nyelve és izzó zsidó lelkesedése, magával ragadta a hallgatóságot.

*

A magyar zsidó szabadegyetem előadásai a jövő héten a következők: Hétfőn, december 5-én este 7/6 órakor dr. Patai József A héber költészet, 7—8-ig dr. Löwinger Sámuel: A talmud. Kedden, december 6-án, 7/6 órakor, dr. Marczali Henrik: A magyar zsidók története a XVIII-ik században; 7—8-ig dr. Láczer Dénes: Az emancipációról. Szerdán, december 7-én, 7/6 órakor dr. Hevesi Ferenc: A zsidóság apológiája, 7—8-ig dr. Ehrenthal Aladár: Zsidó családjog. Csütörtökön, december 8-án, 7/6 órakor dr. Richtmann Mózes: A bibliáról, és 7—8-ig dr. Friedmann Dénes: A zsidó történetírás fejlődése.

Meisel halálának évfordulójára

Irta: Dr. Groszmann Zsigmond, pesti rabbi

A most beálló Kiszlév hó 3-ik napján lesz 65 éve annak, hogy dr. Meisel Alajos Farkas, a pesti hitközség egykori aranyosájú főrabbi tragikus körülmények között hirtelen meghalt. A kiváló hitszónok nemcsak az általa avatott dóhányutcai templomban hirdette Isten igéjét, hanem időnként megjelent az Orczy-házban lévő zsinagógában is, hogy szellemes derásával szombati örömet szerezzen a konzervatív irányú híveknek. 1867 november 30-án, Kiszlév 3-án, Tauleausz szombatján is itt prédikált, szellemesen magyarázta Izsák kútjait, melyekről a szidra szól, majd rosszul lett, Kédusa közben agyszélhűdés érte és még aznap este meghalt 52 éves korában. Halálát sokáig siratták hívei és még ma is — annyi évtized elmúltával — rajongva beszélnek róla a pesti zekénim, azok az agastyánok, kik egykor hallották szívet megejtő szavait.

Meisel az 1857-ben elhalt Schwab Lőb főrabbi utódjaként került hozzánk a porosz Stettin városából. Nem magától kínálkozott ide, a pesti hitközség hívta meg őt egy 1859 február 23-án hozzá intézett levélben. Meisel rövid idő múlva, purim napján érdekes héber levelet — ahogy ő írja „iggeresz há-purim”, purimi levelet — intéz Brill Sámuel Lőb pesti rabbihoz, melyben aggodalmaskodik, vajjon ő, a nem régen alakult kis porosz gyülekezet papja, hivatva van-e Pestre jönni. A Biblia stílusát utánzó levelében őszintén feltárja aggodalmait. „Ime, az én községen fiatal években és csekély terjedelemben. Képes leszek-e bíraskodni a számos nép fölött egy nagy városban, melynek férfiai természetes emberek, hol még a törpék is óriások, olyannyira, hogy mellettük csak kis sáskának tűnök a magam szemében. Ha vajjon nem fogok-e ennek látszani az ő szemükben is?” Még egy aggálya volt Meiselnek. Ha Pestre jön a főrabbiséket elfoglalni, nem sérti-e ezzel Brill rabbinak jogos érdekeit? „Az Ön akarata ellenére — írja Meisel a továbbiakban — sem kezemet, sem lábamat nem akarom megmozgatni. És ha, Isten ments, visszatetsző lenne az Ön szemében, hogy részt vegyek örökségében és osztályrészében: kérve-kérem, hogy tárja föl előttem szíve rejtelmét és semmit el ne hallgasson, mert ez esetben megsemmisítem szándékomat, hogy az olyan legyem, mint a föld pora”.

Meisel aggodalmait a hitközség elosztatta és őt főrabbijává választotta. Brilltől pedig látva állott a főrabbiságra való törekvés, amint azt már két évvel hamarabb, 1857 május 5-én, közvetlenül Schwab főrabbi halála után a hitközséghez intézett beadványban kijelentette. A mély tudású és nagy bölcses-

ségű Brill, ki magát nagy szerényen „dájján és masgiách”-nak nevezi, német nyelvű beadványában így ír: „A boldogult rabbi betegsége alatt és halála után tanusított magatartásom, — hogy sem személyesen, sem barátaim közvetítésével az előjáróság egyetlen tagjánál sem kérelmeztem a rabbi hivatalnak szabaddá vált és jövedelmet, megtiszteltetést jelentő munkakörét — eléggé bizonyítja, hogy a 8 év előtt elfoglalt s általam most is betöltött állásommal teljesen meg vagyok elégedve. Ezen ritka és különös meglepetésnek oka egyrészt sajátos egyéniségemben keresendő, másrészt ideges szervezelemben, mely okvellenül összeroppanna, mihelyt olyasmit cselekednék, ami vallási meggyőződésemmel ellenkezik, vagy szellemi és testi erőmet túlhaladja. Ezen okból is már gyakran visszautasítottam a némely nagyközség által nekem felajánlott rabbiállást.” Eppen ezért kéri az előjáróságot, ne kényszerítse őt sem arra, hogy papi ornátust hordjon, mert ez ellenkezik vallási meggyőződésével, sem arra, hogy templomi beszédeket tartson. „Beszédszervem, az általam végzett kísérletek szerint sokkal gyengébb, semhogy a zsinagógában hallható lenne, mellem sem bírja a tartós hangos beszédet”.

Brill nem látott vetélylárst Meiselben, kit az ő „gyenge mellével” éppen három évtizeddel élt túl. Meisel 1867-ben tartott utolsó prédikációjában örömmel közölte az Orczy-házi régi zsinagóga látogatóinak, hogy új templom készül számukra. Ebből az új zsinagógából, mely a Rombach-utcában épült, 30 évvel később, 1897-ben temették Brill Sámuel Lőb rabbit.

Áldott legyen a jámborok emléke!

(A Brill-család birtokában lévő okmányok alapján.)

— Wertheimer Adolf. Negyvenévi szolgálat után a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ügyvezető-elnöki székéből nyugalomba vonul Wertheimer Adolf. A magyar zsidóság erről az eseményről csak úgy emlékezik meg, mint egy ritkaság, harmónikus és eredményekben gazdag magyar zsidó karrier fordulópontjáról. A magyar zsidóság azonban tovább is élvezni fogja Wertheimer Adolf áldásos tevékenységét, melyet a hitközség, Chevra Kadisa, IMIT és a Magyar Zsidó Múzeum vezető helyén évtizedek óta kifejt. Wertheimer Adolf, akiben Juda Lackenbacher vére folyik, a tradíciókhoz ragaszkodó magyar zsidó mintaképe, vallásának hű fia, aki nemcsak reprezentánsa, de hűséges követője is hitének. Szeretettel ünnepeljük őt az ünnepelők sorában.

„Szeretet, munka, igazság!”

Szántó Jenő programbeszéde a budai hitközség közgyűlésén

A budai izr. hitközség választmánya és képviselőtestülete folyó hó 24-én és azt követően 28-án tartotta meg őszi rendes közgyűlését dr. Kriszhaber Adolf elnöklele alatt. A választmány, illetve közgyűlés napirendjén az 1933. évi költségvetési előirányzat szerepelt. A választmányi ülés napirendje előtt elnök örömmel emlékezett meg az Orsz. Irodai elnök- és alelnökválasztásról és arról, hogy a zsidóság békéje Stern Samu megválasztásával helyreállt. Meleg szavakkal üdvözölte Szántó Jenő hitközségi alelnököt abból az alkalomból, hogy az Orsz. Iroda alelnökévé választatott, mely választás nemcsak az alelnöknek, hanem hitközségünknek is diszt és méltóságot jelent. Olyan férfit választottak meg, kinek energiája, zsidó szíve a próbát kiállította és a magyar zsidóság a megválasztottakban olyan vezéreket nyert, akik méltóan fogják megállani helyüket a mai nehéz viszonyok között is.

Elnök beszéde után Dembitz Gyula választmányi tag kért szót és „mérhetetlen boldogságának adott kifejezést, hogy elnök szavaihoz csatlakozhatik és sok szerencsét kívánva, Isten áldását kérte az Orsz. Iroda új alelnökének működéséhez”. Baracs Károlyné, a nőegylet elnöke csatlakozott az előtte felszólaló üdvözlő szavaihoz és Szántó Jenőt, mint az energia, jószívűség és igazság embe- réit üdvözölte, a nőegylet bizalmáról biztosítva. Dr. Kiss Arnold vezető-főrabbi a mai napot történelmi jelentőségűnek mondja és a budai hitközség történelmi múltját látja felerlevenedni, mikor Szántó Jenőt ebben a díszes méltóságban látjuk. Szántó Jenő Isten által rendelt őrhelyére állítatott. Kívánja, hogy a Mindenható adjon neki erőt és törhetetlen buzgalmat.

Szántó Jenő alelnök mélyszégyen hálával köszönte az elismerő szavakat és kifejezést ad annak, hogy új feladataival tisztában van és ezeket a szeretet és munka fogja vezérelni.

A költségvetési előirányzat előtt Schwartz József választmányi tag örömeinek adott kifejezést, hogy az elnök hosszú betegségéből felépült és ismét kezébe vette a vezéri pálcát. Adja a Mindenható, hogy áldásos működését még sok éven át a köz javára gyümölcsöztesse.

Ezután áttért a választmány a költségvetési előirányzat tárgyalására, melyet az alelnök részletes expozé kíséretében ajánlott elfogadásra.

A választmány a költségvetési előirányzatot beható eszmecsere után egyhangulag elfogadta és a közgyűlés elé terjeszteni rendelte. A képviselőtestület folyó évi november hó 8-án, hétfőn tartotta meg rendes őszi közgyűlését ugyancsak dr. Kriszhaber Adolf elnök elnöklele alatt. A közgyűlés napirendjén ugyancsak az 1933. évi költségvetési előirányzat szerepelt. Elnök megnyitó beszédében részletes jelentést tett az elmúlt hónapok eseményeiről, megemlékezett az új kormányzati elnök ama nyilatkozatáról, mellyel hangoztatta, hogy a zsidósággal szemben azelőtti felfogását megváltoztatta, lehetővé akarja tenni, hogy a zsidóság belekapcsolódjék az egységes nemzeti gondolatba és ezáltal részesévé legyen annak a nagy munkának, mely hivatva van Magyarországot egy új és jobb jövő eléréséhez segíteni. Jelentést tett továbbá elnök örömmel arról, hogy Stern Samu üdvözlő beszédében, melyet a pesti hitközség elnökét a Magyarországi Izr. Orsz. Irodájának elnökévé választotta, ugyanakkor az Orsz. Iroda alelnökévé megválasztott hitközségünk alelnöke, Szántó Jenő. Mindkettő egyéniségének nagyvonalúsága arra enged következtetni,

hogy a magyar zsidóság bennük oly vezéreket nyert, akik méltóan fogják megállani helyüket a mai nehéz viszonyok között is és a hazai zsidóság által áhított béké végre helyreáll. A budai hitközség szeretettel üdvözlí ebből az alkalomból Stern Samut és szerencsét kíván működéséhez abban a reményben, hogy böles munkálkodása által azokat az aggályokat, melyek ellene elhangzottak, sikerülni fog véglegesen eloszlatni. Szeretettel üdvözölte Szántó Jenőt és megemlékezett arról a nagyszerű működésről, melyet hitközségünkben eddig kifejtett és amelyet a jövőben sem tud nélkülözni. Büszkén tekintjük őt magunkénak abban a tudatban, hogy az a gyökér, mely hitközségünkben talált meg talaját, azáltal, hogy más irányban is nagy feladatot vállalt, nem fog elpusztulni, hanem ellenkezőleg, új pozíciójában még inkább elő fogja segíteni hitközségünk felvirágoztatását. Ennek tudatában szinte szívből üdvözöljük és munkájához nagy sikert kíván. (Zajos éljenzés és taps.)

Mint örömdetes tényről említette meg, hogy előjáróságunk két illusztris tagja: Gerő Ödön és Haas Lajos ez évben ülik meg 10 éves évfordulóját annak, hogy munkánkba belekapcsolódtak és dícsőséggel hitközségünk javára tevékenykedtek. Elnök jelentését a közgyűlés nagy lelkesedéssel hallgatta. Az elnöki jelentéshez Alapi Béla képviselőtestületi tag, a Belvárosi Takarékpénztár ügyvezető-igazgatója kért szót. Örömmel hallgatta elnök jelentését és meg akar emlékezni a maga részéről is arról az eseményről, mely a hitközség életében történt akkor, amikor Szántó Jenő az Orsz. Iroda alelnökévé választatott meg. Ez oly momentum, amelynél meg kell állnunk. Mi, az ő szűkebb és közeli barátai tudjuk, hogy Szántó Jenő kitartó nagy energiája, nagy munkabírása nem ismer korlátokat és ezért örömmel és nyugodt lélekkel látja őt ebben a pozíciójában. De látja ebben a tényben az együttműködést a budai és pesti hitközség között és azt az együttműködést, amely a budai zsidóság és a zsidóság egyeteme között kifejlődött. Szántó Jenő aranyfedete a hitközségnek, ő igazán új erőt ad egy közületnek, amelyben dolgozik. Új pozíciójához kitartást és erőt kíván.

Dr. Schwartz Ernő, a Szentegylet elnöke a Szentegylet nevében nyújtja át üdvözlését és szerencsekívánatait ehhez a magas kitüntetéshez, mely őt és az ő érdemes személyén keresztül a mi hitközségünkkel is érte. Meggyőződése az, hogy a községi elnökök választása nem csupán Szántó Jenő rátermettségét, hanem egyúttal hitközségünk elismerését is bizonyítja. Hódolattal köszönti a községi elnököket, akiknek a bölcsessége az ország két vezető hitközségének vezérfeleit állította az Orsz. Iroda élére. Olyan férfiakat, akik hiánytalanul fognak megfelelni annak a bizalomnak, amelyet az ország zsidósága beléjük helyez. Isten áldását kéri működéséhez.

Baracs Károlyné, a Nőegylet elnöke a választmányi ülésen már kifejezést adott örömeinek, a közgyűlés színe előtt sem akarja elmulasztani az alkalmat, hogy Szántó Jenőt el nem muló ragaszkodásáról és szeretetéről biztosítsa.

Dr. Kiss Arnold vezető-főrabbi a rabbiság nevében, melynek Szántó Jenő mindig buzgó támogatója, jóakarója, ad kifejezést azon óhajoknak és váraakozásoknak, melyet jövőndő működése elé fűzünk. Nem véletlen, hogy Szántó Jenőt a legmagasabb polcra helyezték. Meggyőződése, hogy ő a jövő embere.

Szomorú, fellegzetes időkben a budai hitközség számára napsugár akkor, amikor kifelé és befelé kell küzdenünk, mikor bármennyire a békének emberei vagyunk, mégis harc vesz bennünket körül. Harc a felekezeten, az a harc, mely megnyilvánul igen sokszor átlátszó ürügyek alatt. Békéért küzdenek azok, akik a felekezet élén állnak és ezen törekvésekhez Isten áldását kéri. Végül a közgyűlés színe előtt alelnököt megáldotta.

Szántó Jenő alelnök hálás köszönetet mond a meg nem érdemelt elismerő szavakért és kifejezést ad annak, hogy munkásságában három szempont vezérli: szeretet, munka, igazság. A pesti hitközséggel való harmónikus együttműködést a jövőben legintenzívebben ápolnunk kell, mert ezáltal a zsidóság egyetemenek békéjét szolgáljuk. Ugyancsak ápolnunk kell a zsidóság egyetemességével való meleg együttműködést, még pedig úgy az orthodoxiával, mint a statusquo hitközségeivel is. Csak ez a teljes összhang biztosítja a zsidóság belső békéjét. Ezeket a szempontokat fogja mindig szem előtt tartani és ebben az értelemben kíván a zsidó közösség javára munkálkodni.

A közgyűlés tagjai Szántót melegen üdvözölték. Ezután rátértek a költségvetés ismertetésére, melyet a közgyűlés beható eszmecsere után egy általánosságban, mint részleteiben egyhangulag elfogadott és a közgyűlés napirendje utolsó pontjának tárgyalására a községi elnöki képviselők választásának megejlesztésére tért át. A közgyűlés az elnökség által előterjesztett listát titkos szavazással egyhangulag elfogadta, ezzel is tanúságot téve a budai hitközség erősségéről és egységéről.

— Vas Lajos ötven éves. Vas Lajos, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete ügyvezető igazgatója, a fővárosi zsidóság illusztris vezéralakja, a IX. kerületi zsidó körzet elnöke, a napokban tölti be életének 50-ik évfordulóját. Ebből az alkalomból a körzet tagjai vacsora keretében méltó ünneplésben kívánják részesíteni. A bankett december 14-én a Goldmark-teremben lesz, melyen megjelenik Stern Samu hitközségi elnök és a hitközség és Chevra Kadisa vezetősége is. Vas Lajos, aki 15 év óta fejt ki áldásos működést a VIII—IX. körzet vezetőségében és főleg a pávautcai templom megépítése körül szerzett nagy érdemeket, nemcsak a körzet, hanem az egész fővárosi zsidóság részéről rendkívüli népszerűségnek és szeretetnek örvend. A zsidó kórházak helyettes előjárója, a Chevra Kadisa felügyelőbizottságának tagja és az összes karitatív intézmények munkájából kivesszi a részét és mindenütt ott van, ahol a zsidóság ügyeiért dolgozni és áldozni kell. A magyar közgazdaság terén is nagy jelentőségű tényező, akinek tudását és működését a legfelsőbb helyről is elismerték és méltányolták. Ötvenedik születésnapja alkalmából az Egyenlőség nagyközönsége is szeretettel üdvözlí a kiváló felekezeti vezérfelet.

— Tea-délután. Dr. Hevesi Simonné és Ungár Lipótné urasszonyok, mint minden évben, ezidén is rendeznek tea-délutánt bujdosó gyermekeink javára. Remélhető, hogy szerdán, december 14-én, délután újra megtekinnek az ügy barátai a Bristol-szálló termei és az önhibájukon kívül, zsidó voltak miatt szenvedő diákok jelentős segítséghez fognak jutni. A Diákbizottság kéri hittelvéreinket, hogy megjelenésükkel a siker biztosításához járuljanak hozzá.

HIREK

— Az Országos Iroda új elnöke. Stern Samu udvari tanácsos a községkerületi elnökök határozatából megjelent Gömbös Gyula miniszterelnöknél, hogy a magyar zsidóság kívánságait a debreceni események ügyében vele közölje. Ugyancsak látogatást tett Stern Samu elnök a kultuszminisztérium vezető tisztviselőinél is. A felekezeti életben Stern elnök első látogatása az Orthodox Irodának szólt, ahol Frankl Adolf felsőházi tag, az orthodoxia országos elnöke és Hartstein Lajos, az Orthodox Iroda ügyvezető elnöke meleg szeretettel és barátsággal fogadták. Stern Samu elnök hangsúlyozta azt a régi barátságot, mely őt az orthodoxiához fűzi és amelynek alapja az, hogy respektálja az orthodoxia törvényes különállását. A kongresszusi és orthodox zsidóság egymás mellett haladva óhajtja a magyar zsidóság ügyeit szolgálni.

— Szörnyű zsidóüldözés Lengyelországban. A lengbergi diákszavargások a lengyel zsidóság nagy megpróbáltatásává lettek. Miután a diákszavargások alkalmából több súlyos sebesülés és haláleset történt, a lengyel diákok megrohanták a lengbergi zsidó negyedet, ahol kifosztották a zsidók üzleteit. A zsidóság védekezett és az utcai harcok folyamán számos sebesülés történt. A lengbergi pogromok átterjedtek Varsóra is. Ott is az egyetemen kezdődtek meg a küzdelmek. A legmeghatóbb epizódja ennek az új pogromnak Grodniczter Izsák 19 éves pupos zsidó orvostanhallgató esete, akit könyvei mellől hurcoltak el a buligánok, egyik szemét kiszúrták és vérbefagyva hagyták az egyetem előtti téren. A lengyel zsidóságban óriási az izgalom és a felháborodás. A kormány mindent megtett a zavargások elfojtására, mert a zsidóüldözés Lengyelországnak nemzetközi hitelét súlyosan megrendítette.

— A Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete kéri a zsidó anyákat, hogy mindenféle korreptálás ügyében forduljanak bizalommal az egyesülethez. Új címünk: IX., Üllői-ut 11–13. telefon 86–6–64 (12 és 2 óra között).

— Sós Endre előadása a horogkeresztesek fajelméleteiről. Az IMIT szerdai ülésén, Sós Endre, az Egyenlőség kitűnő cikkírója, tartott érdekes előadást „Ujabb fajelméletek bírálatá” címen. Gottfried Federnek, Hitler bizalmasának, a vádjával foglalkozott mindenekelőtt, aki szerint: „A zsidók nem is emberek, hanem emberi alakba bujt állatok”. Fricknek, Thüringia volt belügyminiszterének, az a véleménye, hogy a néger és zsidók egy nivón állanak. És 1936-ban sem néget, sem zsidót nem engednek hitlerista hível a berlini olimpiászra. Frick tagadhatatlanul optimista, ha azt hiszi, hogy 1936-ban a hitlerizmusnak egyáltalán hirmondója lesz. Addig Németország kigyógyul ebből a lázból. Ferdinand Wernernek, a hesszeni tartománygyűlés elnökének, főképpen a zsidók erkölcsi ellen vannak kifogásai. Azt állítja, hogy a zsidók produkálják a legtöbb csalót, sikkasztót és csempészt. Arról nem beszél, hogy mi adjuk a világnak a legkevesebb gyilkost. A tárgyilagos tudomány már régóta tisztában van azzal, hogy Gobineau és Chamberlain „fajelméletei” hangzatos humbugok és nincsenek többé tiszta fajok. A szemita fajiság nem jelent többet, mint kulturfogalmat, azaz nyelvcsoportot, amelyben a nyelveknek nagyjából közös szerkezetük és részben megegyező szókincsük van. A világ zsidóságának kilencvenöt százaléka nem használ szemita nyelvet és így nem szemita. Már ez elég ahhoz, hogy az antiszemitizmus fogalmának hazugságát megvilágítsa. A hatalmas anyagot bemutató, szellemes fejtegetéseket percekig tartó tapssal jutalmazta a publikum.

— A német hadügyminiszter az elesett zsidó katonáért. Mint már röviden megírtuk, a német zsidó frontkatonák szövetsége összeállította 12.000 elesett német zsidó katona hiteles statisztikáját és azt ünnepélyesen átadta a német hadsereg képviselőjének. Ez alkalommal Groener tábornok német hadügyminiszter a következő szenzációs levelet intézte a német zsidók központi birodalmi szervezetéhez: „Örömmel üdvözlöm a német zsidó frontkatonák statisztikáját, mert a német nemzet most már nyíltan látja, hogy zsidóhitű német állampolgárai teljes mértékben teljesítették hazafias kötelességüket és nehévérdíjakat hoztak a németiségért. A német nép mai örületes politikai szétszaggatottságában egyesítse a németeket az elesettek emléke előtt való föltétlen hódolattal”.

— Avigdor Goldschmidt lemondása. Az angol zsidók birodalmi szervezetének elnöke Avigdor Goldschmidt, az angol zsidók birodalmi szervezetének elnöke beadta lemondását. Avigdor Goldschmidt 1877-ben született Bécsben és egy régi szefard zsidó család sarja. Az angol király ödesapját lovagi rangra emelte. 1926 óta volt elnöke az angol zsidók birodalmi szervezetének és ebben a minőségben a magyar zsidók hivatalos tényezőivel meleg baráti viszonyt tartott. Az európai látkörü zsidó politikus távozását élénk sajnálkozással vesszük tudomásul.

— A numerus clausus áldozatainak. A Központi Zsidó Diákségi Bizottság arról értesít, hogy Varga Jakabné urnő, aki nagy szeretettel és nagy eredménnyel dolgozik külföldön bujdosó fiaink segélyezésén, újabban megint ötven pengőt küldött ezen minden zsidónak szent célra. — A Diákbizottság ez uton mond köszönetet Varga Jakabné urnőnek és mindazoknak a hittestvéreinknek, akik adományaikkal gyermekeink nyomorán segíteni igyekeznek.

— A MIEFHOE kulturbizottsága szombaton, december 3-án, este 6 órakor a Sip utca 12 alatti díszteremben kulturestet rendez, amelyen dr. Csörgő Hugó ad elő. Az előadást Hollán Lili előadóművész, Kirschner László előadóművész és Löbl György operaénekes számai egészítik ki. Belépődíj nincs. Érdeklődőket szívesen lát a vezetőség.

— Fehér Artur Győrben. Fehér Artur, a kiváló előadóművész december 4-én tartja Győrben előadást, ami iránt általános érdeklődés nyilatkozik.

— Erős, vérbő, kövér emberek számára a természetes „Ferenc József” keserűviz naponként való ivása a legkisebb erőlködés nélkül könnyű és rendes bélműködést biztosít. Számos szakorvosi jelentés bizonyítja, hogy a Ferenc József viz szív- és idegbajosoknak, vese- és cukorbetegeknek, valamint köszvényben és csuszban szenvedőknek is nagyon jót tesz s ezért méltán megérdemli a legmelegebb ajánlást. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— Felhívás. Az Omike Hadviseltek Osztálya elköltöztött IX., Üllői-ut 11–13. sz. alá és felszólítja a világháborúban katonai szolgálatot teljesített zsidó hittestvéreket, hogy a magyar zsidó frontarcok, hadirokkantak és hadviseltek pontos és hiteles statisztikájának mielőbbi összeállíthatása érdekében jelentkezzenek az egyesülés hivatalos helyiségében és állítsák ki belépési nyilatkozatukat. Személyes jelentkezés minden kedden este 6 óra után. Ugy helybe, mint vidékre készséggel küld belépési nyilatkozatot a titkárság. Az egyesülés kizárólag a hadviseltek erkölcsi és anyagi érdekeinek támogatásával és védelmével foglalkozik, minden országos vagy felekezeti politika teljes kikapcsolása mellett. Egyben közli az egyesülés hittestvéreivel, hogy f. évi december 5-én, este 8 órakor a Vigszínház-kávéház külön termében bajtársi összejövetelt tart.

— Pesterzsébet. Amint értesülünk, Pesterzsébeten szegény gyermekek felruházása javára nagyszabású chanuka-ünnepélyt készülnek rendezni a templomban. Közreműködnek: a hitközség neves, agilis elnöke, dr. Vincze Jakab, népszerű főrabbi, dr. Krieshaber Béla, Ábrahámson Manó pesti főkanonok és Ascher Oszkár szavalóművész. Az ünnepség előreláthatóan városszerte nagy érdeklődést fog kelteni.

— Kulturművészet. A Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete Pécs-Dunántúli Csoportjának Kulturbizottsága nagyszabású, értékes kulturművészet rendezett november 27-én az izr. hitközség dísztermében, melyen a közönség impozáns számban jelent meg. Junger Mihály j. h. kulturbizottsági elnök üdvözlő szavai után Wallenstein Zoltán dr. főrabbi mondott a töle megszokott elokvenciával, nemes ornametikájú, megkapó megnyitó beszédet és üdvözölte az előadóul meghívott Silberstein Adolf dr. síklósi főrabbit. Utána Silberstein Adolf dr. tartotta meg előadását, megmutatva azokat az utakat, melyeken a ma zsidó ifjúságának haladnia kell. A fiatal főrabbit a közönség ragyogó ékesszólással előadott, magával ragadó előadása után meleg ünneplésben részesítette. Majd Előd Géza olvasta fel igazi irodalmi értéket reprezentáló novelláját és Sziget Pál színművész adta elő nagy művészettel szavalószámait. Végül Junger Mihály kult. biz. elnök mondott köszönetet az előadóknak és a közönségnek s fejtette ki lendületes szavakkal az egyesület kulturprogramját: az erőteljes magyar nemzeti és zsidó vallásos jellegű kulturmunkát.

Ne főzzön otthon,

mert

NEIGER-életem

Küldj kóser konyhát a házhoz
száma P. 1.000.000. Árát a konyha
gazdái kifizetnek. Paleszina kóser
kóser konyha. Lakodalmak kóser
kóser konyha minden áron vállalunk

Semmeringer Ferienheim

ab Mitte Dezember geöffnet

Eigener Ski- u. Eislaufplatz. Skikurse
u. sportl. Beist. aller Art unter fach-
männischer Leitung bei rechtzeitiger An-
meldung. Familien u. Gruppen erhalten beson-
dere Ermässigung. Anmeldung erwünscht

Schulheim Eisenberg (ganztägig)
Wien II G. Pfarrg. 8. Tel. A. 45-4-92.

— A pápai „Tiferesz Bachurim“ ifjúsági egyesület f. hó 23-án, csütörtökön este a megdicsőült *Gottlieb Sámuel* főrabbi zsl. halálának évfordulójának előestéjén fényesen sikerült szijummal egybekötött emlékünnepelet rendezett. Az összejövetelen megjelent a rabbinátus *Háberfeld Jakab* főrabbiával az élén, továbbá a hitközség előjárósága, valamint az egyesület előadói kara és a tagok nagy számmal képviselve. A talmud Nedorim és Ros Haschonó traktusának ünnepélyes befejezése után kezdetét vette a tulajdonképpeni emlékünnepelet. A beszédek sorozatát *Neumann Hugó* ifjúsági elnök nyitotta meg, ki meleg szeretetteljes szavakkal üdvözölte a megjelenteket és a beszéde további részén felhívta a tagok figyelmét az egyesület hathatósabb támogatására. Utána általános figyelem között *Háberfeld Jakab* főrabbi emelkedett szólásra, ki nagyhatású beszédében kegyeletos szavakkal adózott olykorán elköltözött *Gottlieb Sámuel* v. főrabbi dicső emlékezetének, felhívta az estély közönségét, hogy a nagy cádik tanításait egész életükön át tartsák szem előtt, akkor biztosak lehetnek abban, hogy a Mindenható áldása nem fog elmaradni. A továbbiakban szívhez szólóan ecsetelte a főrabbi, hogy a megdicsőültnek irodalmi munkái még nincsenek kinyomtatva, ami elsősorban a hívek kötelessége. Végül összetartásra buzdította az ifjúságot, majd *Presburger Mihály* ros beszédin szólott, ki gondolatokban gazdag beszédében serkentette az ifjúságot a tóranulás fontosságára. *Gottlieb Sándor*, az egyesület alelnöke tartott charifósz magyarázatot. A szijum fényét *Löwi Lázár* főkantor és *Stein Géza* kántor alkalmi énekei nagyban emelték. Az ünnepély mintaszerű és kifogástalan rendezéséért *Friebert Jenő* főtemplomátya, *Gottlieb Sándor* alelnök, *Friebert Hugó* és *Hoffmann Izidor* előjárósági tagokat illeti teljes elismerés.

— A Budapest X., Izr. Jótékony Nőegylet nov. 24-én 50 gyermeknek juttatott új cipőt és egyéb ruhaneműt, valamint ajándékosmagokat. Az egyesület immár 25-ször gyarolotta a fölruházás humanus aktusát, mint azt dr. *Kálmán Ödön* főrabbi olyan meghatározó szavakkal ecsetelte a kiosztás befejeztével, kiemelve özv. *Friedmann Vilmosné* alelnöknek meleg szívét és páratlan aktivitását.

— *Vadász Izsák* községi állatorvos, hitk. alelnök ünneplése. Abony község előjárósága és társadalma meleg ünneplésben részesítette *Vadász Izsák* községi állatorvos urat közszolgálati működésének negyedszázados fordulójára alkalmából. Az ünneplés gondolata a községi előjáróságtól indult ki, méltányolva és elismerve azt az odaadó, szakszerű, lelkes és puritán munkálkodást, melyet az ünnepelt Abony község társadalmának szolgálatában 25 éven át kifejtett. Folyó hó 26-án nagyszabású társasvacsera keretében ünnepelte Abony község és az ünnepelt tisztelői és barátai *Vadász Izsák* állatorvost, ahol nemcsak a hivatalos tényezők, hanem Abony község polgárai felekezeti és társadalmi különbség nélkül egyformán elismeréssel voltak az ünnepelt iránt. *Vadász Izsák* a felekezeti élet terén is, mint az abonyi izr. hitközség több mint egy évtizedes alelnöke, értékes és elismerésreméltó tevékenységet fejt ki. A hitközség előjárósága is részt vett az ünneplésben, küldöttség útján dr. *Klein Andor* főrabbi fejezte ki a hitközség üdvözlését és szeretetét, kérve a Mindenhatót, hogy sokáig tartsa meg az ünnepeltet.

— A Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete tisztelettel értesíti az egyesület ügyei iránt érdeklődő mélyen tisztelt olvasóközönséget, hogy egyesületi helyiségeit IX., Üllői-ut 11–13. szám alá helyezte át. Új telefonszáma: 86—6—64.

Sándor Pál válasza egy pozsonyi durva támadásra

Pozsonyban egy *Utca* című lap jelenik meg *Persian Ádám* szerkesztésében. Ez legújabb számában durva támadást intézett a magyar zsidóság vezetéi ellen. Sándor Pál — azonkívül, hogy hazafias politikáját szemére veti — azzal is vádolja, hogy *Rupert Rezsővel* szemben hálátlanul viselkedett.

Sándor Pál a következő levelet intézte *Persian Ádám*hoz:

Méltóságos Uram!

Az „*Utca*“ beküldött számából szereztem tudomást, hogy lapot alapítottál. A beküldött számban jónak látod velem is foglalkozni. A rám vonatkozó rész tisztára koholmány. Félre lettél vezetve, amiről rövid uton meggyőződhetsz *Rupertnél*, aki ma is nemcsak nagyrabecsülésemet, hanem örök hálámat és barátságomat bírja. Én nem változtam meg. Az ajtóm, tartozzék az bármely valláshoz, minden szerencsétlen részére tárva nyitva áll.

Nem tudom megérteni, hogy tudtál ilyen hülyeséget rólam elhinni!

Ezekután azonban ne hidd, hogy rektifikálást kérek. Dehogy. Aki oly ostoba és elhiszi, hogy Sándor Pál rut hálátlan-

ságra vagy reakcióra képes, azt csak sajnálhatom, de nem kívánom annak felvilágosítását.

Nem tudom, kivel van perpatvarod és hogy mi ellen szállsz szembe hasábokon keresztül. De egyet látok és tudok, hogy te, Méltóságos Uram, nagyon is megváltoztattál. Isten mentse meg a zsidókat és a demokráciát az olyan védőktől, amilyen te lettél. Remélem, hogy csak efe-mer jelenség és vissza fogod nyerni ismét józan eszedet, mert a demokrácia nem demagógia és annak szótárja nem merül ki piszkolódások és valótlanságok kolportálásában.

Mi, magyarországi zsidók nem kérünk tanácsot sem tőled, sem szomszédainktól. Mi megyünk a magunk útján.

Tisztelettel

Budapest, 1932 december 1.

Sándor Pál,

Méltóságos

Persian Ádám urnak mint a Pozsonyban megjelenő „*Utca*“ c. lap főszerkesztőjének

Pozsony.

Vasárnap délelőtt kezdődnek meg a Pesti Chevra Kadisa ünnepélyes tagfelvételei

Mint az *Egyenlőség* már többször jelentette, sok száz zsidó hittestvérünk jelentkezett új tagnak a *Pesti Chevra Kadisa*-ban. A tagfelvételek vasárnap délelőtt 10 órakor kezdődnek meg az Erzsébet-körút 26. sz. alatti díszteremben. *Kramér Miksa* elnök és vezérkara fogadják ünnepélyes hangulatban a *Szentegetlet* munkájához csatlakozó új tagokat.

Az első tagok, akiket ünnepélyesen felvesznek, dr. *Hoffer Ármin* rabbiképzői tanár és *Komor Arnold* ny. min. tanácsos, a szolnoki községkerület elnöke lesznek.

Az új tagok ünnepélyes felvétele délelőtt 10–12-ig és délután 4–7-ig tart, péntek délután és szombat kivételével. Jelentkezéseket még elfogad a felvételi bizottság.

— Tovább tart a hecc dr. *Cohn* körül. Immár negyedik hete tart *Boroszlóban* az egyetemi hecc egy ujonnan kinevezett 28 éves zsidó egyetemi tanár körül. Dr. *Cohn Ernő* eddig nem tudta bemutatkozó előadását megtartani. Mindennap véres verekedések játszódnak je hitlerista és zsidó diákok között. November 25-én, péntek este 10 órakor *Cohn* lakása előtt kézi-gránátot robbantottak fel. November 26-án a boroszlói egyetem rektora, miután lovasrendőrök és gépfegyveres tagok szórták szét a hitlerista tüntetőket, két hónapra bezárta a boroszlói egyetemet.

— Ruhát a szegényeknek. A Pesti Izr. Nőegylet elnöksége azzal a bensőséges kérelemmel fordul a nemes emberbarátok jó szívéhez, hogy az egyesület irodájába (VI., Desseffy-u. 41.) nélkülözö szegények közötti kiosztásra minél nagyobb mennyiségben használt ruhát, fehérneműt, cipőt, stb. küldeni szívesek legyenek, hogy az egyesület vezetőségének még a dermesztő hideg beállta előtt módjában legyen a szűkölködőkön némi segíteni. Telefon vagy egyéb értesítésre (Tel.: 13-1-66) az egyesület szükség esetén készséggel elhozza a felajánlott ruhaneműt.

— Az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet zeneköre megkezdte ideai működését. A megejtett

tisztikari választáson elnök lett *Weisz Lajos*, alelnök: *Hirschler Andor*, titkár: *Schön István*. A november 17-én tartott első ülésen *Weisz Lajos* elnök megnyitó beszédében hangsúlyozta az ének és zene fontosságát a tanítói hivatásban. Szép sikerrel szerepeltek énekszámaikkal: *Jakobovits L.*, *Lindenfeld A.* és *Gruber L.* Zongora- és hegedűszámokkal *Schön István*, *Varga Gy.*, *Purjesz P.* Az ülés *Stroke Henrik* tanárelnök lelkesítő zárószavaival ért véget.

— Kultúrest Székesfehérvárott. A székesfehérvári izr. Legényegylet kedd este a Szeretetház dísztermében, amely zsufolásig megtelt közönséggel, kultúrestet rendezett. Az előkelő publikum soraiban megjelentek többek közt: dr. *Szegő Miklós* községkerületi és hitközségi alelnök, dr. *Hirschler Pál* főrabbi, dr. *Krausz Zsigmond* tb. főszolgabíró, iskolaszéki alelnök, dr. *Schönheim Lajos*, közkórh. főorvos, dr. *Heumann József* hitk. előjáró, dr. *Neuhausner Imre* tb. városi főügyész és még mások. Dr. *Kende István* elnök bevezető szavai után általános érdeklődés közepette tartotta meg előadását *Sós Endre*, aki magávalragadó lendülettel, gazdag tudásának bőséges tárházából olyan szellemi kincsekkel jutalmazta meg a hallgatókat, amely szünni nem akaró tapsokkal jutalmazta. Az estén nagy sikerrel működtek közre *Berger Erzsébet* (zongora), *Lukács Imre* és *Herczog Dezső* (hegedű).

Frankl László kormányfőtanácsos

Frankl László nagykereskedő, a fővárosi zsidóság kitűnő tagját, kiváló érdemei elismerésül a kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére m. kir. kormányfőtanácsossá nevezte ki. Ez a kitüntetés méltó jutalma Frankl László közismert és fáradhatatlan munkásságának, melyet a magyar kereskedelem felvirágoztatása terén évtizedeken át kifejtett, de jutalma egyúttal egy nemeslelkű, jótékony életű, öntudatos, jó zsidónak, aki önzetlen szívvvel áldoz a jótékony-ság oltárán is.

Frankl László jőnévű kereskedőcsaládból származik Érsekújvárról. 1886-ban született. Középiskolái elvégzése után előbb mint tisztviselő működött több vállalatnál, azonban tehetsége, szorgalma, ambíciója révén rövidesen vezető pozícióba jutott. 1914-ben megalapította illatszert és solingeni acélárú nagykereskedését, melyet hosszú és kitartó munkával és fáradhatatlan ambícióval sikerült az országban az elsők közé fejlesztenie. Gyártással is foglalkozott és gyártmányainak sikerült a külföldön is állandó piacot teremtenie. Leghűségesebb munkatársát, feleségét hirtelen elvesztette és a nagy csapás súlya alatt ambíciója, további munkálkodása derékba tört. Ezért nagykereskedését megszüntette és a múlt év végén visszavonult az üzleti élettől. Azóta tanulmányainak él és a felekezeti különböző intézményeinél karitatív és egyéb tisztségeket tölt be. Több alapítvány és jótékony adomány örökíti meg nevét.

Kitüntetése alkalmából úgy nyilatkozott előttünk Frankl László, hogy kettőzött erővel fog igyekezni nagyobb kereskedelmi vállalatok alkotásával a haza szolgálatába állni, de célja az is, hogy felekezeti minden erejével és minél jobban szolgálhassa és támogathassa a szegények és elesettek könnyeit, hűséges zsidó szívvvel letörölje.

— Az V. ker. Izr. Nőegylet tagjainak és hozzátartozóinak kényelmére Erzsébet-körút 54 alatt Steiner Pálné vezetésével szabászati, modellkészítési, gyermekruha-, felsőruha-, fehérneművarrás elsajátítható 3-6 havi idő alatt. Érdeklődők forduljanak V., Csáky-utca 3 alá a titkársághoz.

— Az Omike dalkör e hó 28-án este nagy-sikerű kulturstélyt rendezett. Dr. Berg József nagyhatású és tartalmas előadása után, Fenákel Miklós, a fiatal kántortehetség, szerzett gyönyörű énekével feledhetetlen szép estét a hallgatóságnak. Feigl Jenő előadóművész, László Miklós gyermekszavaló és a Donáth Ede karnagy vezetésével működő dalárda egészítették ki a kitűnő műsort.

— Doktoravartás. Ledermann Sándort a modenai (olasz) tudományegyetem orvoskarán doktorrá avatták.

— Szenzációs alkalom. Szőnyeg, függöny, leritő, takaró és egyéb e szakmába vágó cikkek vásárlására a Grünfeld Testvérek, V., Bálvány-utca 4. szám alatti szőnyegkereskedő cégnél, miután a cég teljesen megszűnik és raktáron levő összes cikkei még eddig soha nem létező olcsó árakon teljesen elárulitja. Használja ki az alkalmat és siessen szükségletét fedezni, míg a nagy választék tart.

— Orvosi hír. Dr. Weinberger Lipót nőorvos-születés Maria Terézia-tér 6-ból József-körút 65. sz.-ba költözött. Telefonszáma a régi: 374-08.

— Friedländer Hermann olaszliszkai főrabbi rokonai látogatására Budapestre érkezett. Fogad: Steinmetz Ábrahámnál, Laudon-utca 9. A kiváló tudós most adja nyomdába új chalahikus munkáját. December 8-ig Budapesten marad.

TIVOLI MOZGÓ. VI., Nagymező-utca 8. Telefon: 230-49. Az első előadás helyérai 40 fillértől! December 1-től, csütörtöktől, Lehár Ferenc eredeti bűbajos, hangos filmoperettje: „Volt egyszer egy keringő.” 12 fejezetben. Eggert Mária, Verebes Ernő, Paul Hörbiger, Rolf v. Goth, Ida Wüst. „Katinka, hol jártál az éjjel?” Hangos zenés filmjáték 10 fejezetben. Janet Gaynor, Charles Farrel, El Brendel. — Hangos hirodó. Előadások kezdete: köznapokon 4, 7, 10. Vasárnap 12 órától folytatódagasan! — Az első előadás — vasárnap a 2 órai is — mérsékelt helyárakkal! Gyermek az első előadás — tetszés szerinti helyre — 30 fillért fizetnek! Pénztárnyitás az előadás megkezdése előtt egy órával, vasárnap délelőtt 11 órától

A szerkesztésért felelős Szabócs Lajos Felelős kiadó Gáspár Márk igazgató — Előfizetési árak: Egész évre 24 pengő félre 12 pengő Jugoszláviában egy évre 40 dinár Romániában egy évre 800 lei Amerikában egy évre 7 dollár — Vezérképviselő Románia részére: „Pallas” lapterjesztő (Luj) — Nyomatott a Globus Nyomdai Műintézet R-T körforogópelein Budapest VI. Aradi-ú. s Nyomdaigazgató: Havas M

Családi értesítő

HYMEN

Rosenfeld Rózsa Szirmabesnyő, Flohr Manó Megyaszó jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Hauer Icát Miskolcra eljegyezte Fögel Jenő Sajószentpéter. (Minden külön értesítés helyett.)

Kohn Bözsikét Abáról eljegyezte Schiffer László Székesfehérvár. (Minden külön értesítés helyett.)

BARMICVA

Lélekemelő és bensőséges ünnepség volt a Nagysuvaros-utcai templomban, ahol Szerdahelyi Jenő, a Generali Biztosító Intézet titkárának fia: Lajos, folyó hó 19-én, szombaton nyert barmicvo avatást a muszaf istentisztelet keretében. Dr. Scheiber Lajos főrabbi avatóbeszédében kegyeltesen emlékezett meg a fia nagyapjáról: néhai Szerdahelyi Lajosról. Az egybegyűlt közönség szeretettel üdvözölték az ifjút és szüleit.

EZÜSTLAKODALOM

Berger Simon csarkoveci (Csáktornya) tekintélyes kereskedő, az ottani Chevra Kadisa választmányi tagja és neje, szül. Herzfeld Mari november 25-én ünnepelték szűk családi körben házasságuk 25 éves évfordulóját, mely alkalommal számosan üdvözölték az ünnepelt házaspárt.

HALÁLOZÁS

Sulyos csapán érte Fischer Gyula dr. pesti főrabbit, a rabbiseminárium tudós igazgatóját. Hitvese, született. Ranschburg Vilma hosszú szenvedés után elhunyt. A megboldogult nagyszony a híres győri Ranschburg rabbicalából származott, édesapja nagy-névű győri főrabbi volt. Egész életét férje, gyermekei üdvének szentelte. A mélyen sujtott főrabbi iránt általános nagy részvét nyilvánított meg az egész magyar zsidóságban. A pesti Chevra Kadisa diszinhelyet ajánlott fel az elhunynak, a pesti hitközség nagy küldöttséggel képviseltette magát a végítességen.

Művészi siremlékek Eichbaum Mórnál, V., Pozsonyi-ut 1-3 (Margithidnál). Telefon 246-74.

APROHÍRDETESEK.

Aprohírdetésekre előre fizetendő! Minden szó 20 fillér

HÁZASSÁG

HÚSZONHARMON ÉVE közevit házasságokat NAGY JENŐ. Rákóczi-ut 10. H. 20. Telefon. Cégneküli levelezés. 9630

ÁLLASHOZ juttatok olyan 24-32 éves kántort, vagy tanítót, aki nőszülni akar. Hartmann, kántor, Pécel. 6388

HENTES vagy mészáros, izr., harminctől negyvenig, vidékre benősülhet némi készpénzzel. Leveleket „K. S.” jellegére kiadóba. 6384

PESTI leányrokonok részére, fizetle, berendezett lakása és 5000 P. pénze van, keresek feleséget egzisztenciával bíró 40-45 év körüli, kiogástalan ember. Csakis komoly levélre reflektálok. „Jövő 6386” jellegére kiadóba. 6386

TÁRSASÁGBELI legdiszkrétebb házasságközvetítés. Doctorné. Rákóczi-ut halvannegy. II. 20. Főlepcsőház. József 373-93.

OKTATÁS

ROKKANT talmudista, perfekt német hébert, barmicvoh előkészítést legutányosabban elvállal. Cím: Friedmann, Király-utca 10. II. 11.

JELESÉRETT leány, német, angol, francia, zongoratanács, korrepetál lutint is, lakásért, vagy ellátásért. Csoporttanítást vállalok. „Egyetemre nem vettem fel” kiadóba. 720

VIDÉKI hölgyeket fűzőszakmára teljes ellátással jutányosan kitartom. Biztos megéheztetés 6391 jellegére kiadóhivatalba. 6391

PARISBAN Alliance Françaiseban supérieur vizsgát tett főisk. hallg. francia órát ad. Ajánlkozik házi anyónak, nevelőnek, francia-német tanítónak. Esetleg ebéd-vacsorát is. Fricó Andor, Tel.: 400-65. Rákóczi-ut 61. II. 2. 631

ÁLLÁST KERESŐK

PERFEKT magyar-német, 24 éves, jóházból való urilány, gyermekek mek menne. Gyönyörűen kézimunkázik. Címe: Pach Stefánia, PESTUJHELY, Adria-utca 32/a. 715

JEGYZŐ, masglach, sameszi, vagy más egyéb hitközségi, vagy privát alkalmazást keres, intelligens, jömegjelenésű, munkaszerelő, megbízható, sokoldalú munkaerő, kitűnő családból való 28 éves, nős. „Vallásos, hűséges” jellegére a kiadóba. 8430

EGYEDULALLO özv. urinő, magánoshoz vagy anyahelyettesnek ajánlkozik. Címe: Király-utca 11. II. em. 3. 712

SZERÉNYIGENYŰ, intelligens, középkori zsidó házvezetőnő, könnyű ápoláshoz értő, főzés-sütésben önálló 1-2 urhoz ajánlkozik, vidékre is. Lőtvös-utca 10. Ajtó 15. Kovács. 6389

KISEBB háztartáshoz ajánlkozik a háztartásban teljesen önálló, középkori nő, helyben vagy vidékre. Huszár-utca 10. II. 16. 6382

IZRAELITA tanítónő nevelő, tanítónői állást vállalna. Ház-tartási, irodai munkát szívesen végez. Választ „Szerény díjazás” jellegére a kiadóba kérek.

GYERMEKGONDOZÓNŐ 6 éves gyakorlattal, állást vállal. Simon, Rákosszentmihály, Sándor-utca 35/a. 6387

JÓLPÖZŐ, szerényigényű izr. bejárónő kisebb háztartás vezetését vállalná félnapra. Cím: VII., Dohány-utca 45. fsz. 6. Horetzkyne. 714

SZERÉNY, mindenhez értő házvezetőnő magános urnőhöz, urhoz, beteghez vidékre is ajánlkozik. Gyermek nem háttároz. Kerlész-utca 18. III. 6392

SZERÉNYIGENYŰ, magyar-német középkori bejárónő nevelőnő azonnalra elhelyezkedne. S. Sz., VIII., Kender-utca 10. II. 11. 632

SZOBA-ÉLLÁS

URI ellátást, lakást fűdőszobával adok két középiskolás diáknak. Hernád-utca 6. földszint egy. 8443

KÜLÖNBEJÁRATU szoba, ellátással (orth.) urilány vagy urifü részére azonnal kiadó, zongorahasználattal. Rákóczi-ut 82. I. Róth. 6177

KÜLÖNFÉLE

MINDENNEMŐ hajmunkát legolcsóbban vállalok: parókakészítést, transzformációt minden fazonban, ugyszintén javításokat. Kihullott hajért legmagasabb árat fizetem. Laudonutca 9. H. 3. 6385

MEGGYÖZÖDÉSŐL zsidóhíreért volt állami tisztviselő, aki bélistára helyeztek és évek óta nem bír elhelyezkedni, családjával együtt az éhhalállal küzd, lakásából kiakariák tenni lerongyolódva, a kétségbeesés szélén áll, hit-sorsosaihoz fordul segítségért: adjanak neki egy falat kenyeret, hogy el ne pusztuljanak. Bármilyen munkát elvállal, csak kenyeret jelentsen neki és családjának. Címe: A. P., Tisza Kálmán-tér 1. II. em. 16. 711